

CHAPTER «PHYSICAL EDUCATION AND SPORT»

TAEKWONDO WT – A TOOL OF STATE POLICY OF THE REPUBLIC OF KOREA

ТХЕКВОНДО WT – ЗАСІБ ПОЛІТИКИ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ

Sergii Basylevych¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-436-8-14>

Abstract. The Olympic sport of taekwondo WT is currently represented as a Korean national martial art and is widespread around the world. World Taekwondo celebrated its 50th anniversary in 2023, and the modern history of taekwondo has a total of about 80 years. This paper analyses the emergence, formation, and development of taekwondo institutions, the basis for their creation, and the goals of their activities related to the political and social environment in different periods of the Republic of Korea. The study describes the creation and development of the modern Korean national combat system, followed by a study of the role of the Korean government in the purposeful use of the properties of taekwondo as a national sport, a component of Korean culture in state building – unification of the nation, strengthening of state institutions, and as a tool of national branding – presentation of a positive image of the South Korean state in the world through taekwondo. Ultimately, this strengthens the position of the ruling elite of the Republic of Korea, which is using the potential of taekwondo as a national sport in both domestic politics and international relations as a cultural resource for engagement and persuasion. The paper examines the path of taekwondo to Olympic recognition as a sport and its transformation into a powerful tool of soft power for the Republic of Korea in politics, the role of taekwondo-related institutions in

¹ Master of Physical Education and Sport,
Master of Physical Therapy and Occupational Therapy,
President of the Kherson Olympic Taekwondo Federation, Ukraine

Chapter «Physical education and sport»

international humanitarian activities, and the political goals pursued by the government of the Republic of Korea in its participation in aid programs for developing countries. The article also provides retrospective information on the emergence of the first martial arts schools, which were positioned as Korean national schools after the end of World War II and the liberation of Korea from Japanese enslavement. The first schools of the Korean martial art, which later became known as taekwondo, were created by dedicated Korean martial artists. However, the Republic of Korea, exhausted by decades of Japanese occupation and the Korean War of 1950–1953, was too unstable both socially and economically to focus on cultural issues, and in particular, sports as a component of culture. The coming to power of the military led by General Park Chung-hee in 1961 changed all walks of life in the Republic of Korea. The authoritarian regime of Park Chung-hee made sport an important factor in state policy. The government of the Republic of Korea uses sport as a political tool to promote its achievements, unite the nation, shape international perceptions of the revival, development, and positive image of South Korea, and justify the actions of several South Korean military regimes in the eyes of international society. *The subject* of this study is WT Taekwondo as a means of policy of the Republic of Korea. *The purpose* of the study is to highlight the consistent actions of the government of the Republic of Korea to transform taekwondo from a purely applied, military system of hand-to-hand combat into a vivid symbol of Korean culture, a kind of political project and an effective means of soft power in the Republic of Korea's policy. The author used the following *research methods*: functional analysis, synthesis, and historical method. *The results* of the research showed that: WT taekwondo is a unique phenomenon not only in the field of sports and culture but also in politics; Korean culture in general and the national sport of Taekwondo WT in particular, as a "soft power" in politics, contribute to strengthening the role of the Republic of Korea in the world; Taekwondo is the first successful international cultural export of South Korea; Physical culture and sports are part of national and world culture and are a means and component of politics. High-performance sports are an integral part of modern international politics. The phenomenon of WT taekwondo, considered in this paper as a policy tool of the Republic of Korea, certainly deserves further research.

1. Вступ

Загалом історія створення і розвитку тхеквондо, як сучасного корейського бойового мистецтва, становить близько 80-ти років, від появи перших шкіл-кванів в повоєнний період 1944–1945 років і до сьогодні. А Всесвітня федерація тхеквондо (World Taekwondo) у 2023 році відзначила 50-річчя з дня заснування. Тхеквондо WT репрезентоване як корейське національне бойове мистецтво і широко поширене в світі.

У цій роботі автор досліджує процес становлення і роль олімпійського тхеквондо (тхеквондо WT) як засобу південнокорейської політики, своєрідного політичного проєкту уряду Республіки Корея. Також в роботі висвітлено злагоджену і цілеспрямовану діяльність урядових і неурядових установ Республіки Корея щодо використання тхеквондо в державних інтересах.

Предметом дослідження є тхеквондо WT як засіб політики Республіки Корея.

Мета дослідження – висвітлити послідовні дії уряду Республіки Корея, щодо перетворення тхеквондо з суто прикладної, мілітарної системи рукопашного бою в яскравий символ корейської культури, своєрідний політичний проєкт та ефективний засіб «м'якої сили» політики Республіки Корея.

Завдання: описати основні етапи створення і розвитку олімпійського тхеквондо (тхеквондо WT); з'ясувати особливості процесу перетворення тхеквондо в символ сучасної корейської національної культури, засіб «м'якої сили» політики Республіки Корея; охарактеризувати діяльність національних і міжнародних інституцій, пов'язаних з тхеквондо, в політиці просування національних інтересів Республіки Корея.

Автором були використані **методи** наукових досліджень: функціональний аналіз, синтез, історичний метод.

Новизна цієї роботи полягає в тому, що автор досліджує процес створення і розвитку олімпійського тхеквондо (тхеквондо WT) в контексті його ролі як засобу південнокорейської державної політики.

На початку цієї роботи розглянуто феномен тхеквондо як своєрідного політичного проєкту в умовах сучасного глобалізованого світу.

Надалі автором зроблено історичний аналіз становлення і розвитку інституцій тхеквондо, підґрунтя їх створення та цілі діяльності, які

пов'язані з політичними та соціальними умовами в різні періоди існування Республіки Корея.

У подальшому досліджено роль корейського уряду щодо прагнення презентації тхеквондо національним видом спорту, міфологізації його та застосування в якості засобу легітимізації і посилення позицій владої еліти Південної Кореї, розглянуто шлях тхеквондо до визнання олімпійським видом спорту та його перетворення в яскравий символ сучасної корейської національної культури, потужний засіб «м'якої сили» Республіки Корея в міжнародній політиці.

У роботі визначено роль пов'язаних з тхеквондо установ (державних і недержавних) щодо міжнародної гуманітарної діяльності та цілей, які при цьому наслідують уряд Республіки Корея.

Результати досліджень феномену тхеквондо WT, як засобу політики Республіки Корея, наведено у висновках.

2. Політичний проєкт тхеквондо, умови створення і застосування

Лауреат Нобелівської премії миру, Генеральний секретар ООН у 1997–2006 роках Кофі Аннан зазначав важливість впливу спорту на людство. Він казав, що спорт – універсальна мова, у найкращому вигляді спорт може об'єднати людей, незалежно від їхнього громадянства, походження, релігійних переконань чи економічного статусу [1].

Сучасні Олімпійські ігри стали дієвим засобом «м'якої сили» (soft power) зовнішньої політики держав [2], тобто, за визначенням Джозефа Ная (Joseph Nye), здатності залучати та переконувати, яка походить передусім із трьох джерел: культури; політичних цінностей, таких як демократія та права людини; політичних зусиль (коли вони розглядаються як законні, тому що створені з усвідомленням інтересів інших). Розумні політичні лідери давно зрозуміли, що глобальні цінності забезпечують владу. Немає сумніву, що вплив через привабливість є важливою складовою світової політики [3], в тому складі вплив шляхом залучення міжнародних неурядових організацій, що відіграють значну роль у сучасних світових відносинах, діючи безпосередньо, чи опосередковано, на світову політику та ділові зв'язки. Так, на сьогодні, Міжнародний олімпійський комітет об'єднує 206 національних олімпійських комітетів [4] (для порівняння – станом на 2023 рік

ООН має у своєму складі 193 країни-учасниці) [5]. Спортивні ж події, що давно перетворилися в яскраві шоу, за яким спостерігають сотні мільйонів людей на всіх континентах Землі, використовуються для мирної демонстрації переваги одних держав над іншими, гуртування громадян навколо визначеної керівництвом країн «великої мети» та, у підсумку, закріпленню владних позицій державних еліт. Це безумовно підкреслює можливості спорту як інструменту міжнародної і внутрішньодержавної політики.

28 травня 2023 року виповнилося 50 років заснування Всесвітньої федерації тхеквондо. Від самого моменту проведення в Сеулі засновницької конференції, в якій взяли участь 35 представників із 17 країн і дотепер, коли тхеквондо WT об'єднає 213 національних федерацій п'яти континентів світу [6], Всесвітнє тхеквондо демонструє приклад цілеспрямованого сталого розвитку від суто прикладного мистецтва рукопашного бою до популярного олімпійського виду спорту. Тхеквондо WT, що визнане у світі як корейське національне бойове мистецтво, і що його було представлено повноправним Олімпійським видом спорту у 2000 році, є яскравим проявом корейської культури й ідентичності в глобальному світі [7, с. 1]. А Всесвітня федерація тхеквондо (World Taekwondo) являє собою потужну міжнародну неурядову організацію, що підтримуючи і впроваджуючи принципи миру і гуманізму, стверджує тим самим міжнародний авторитет Республіки Корея.

Свою непохитну рішучість відстоювати мир і гуманізм у світі World Taekwondo підтвердила 28 лютого 2022 року в офіційному зверненні, засудивши агресію Російської Федерації проти України: «Всесвітнє тхеквондо рішуче засуджує жорстокі напади на невинні життя в Україні, які суперечать світовому баченню тхеквондо «Мир дорожчий за тріумф» і світовим цінностям тхеквондо – поваги та толерантності.

У зв'язку з цим Всесвітнє тхеквондо вирішило відкликати почесний чорний пояс 9-го дану, присвоєний пану Володимирі Путіну в листопаді 2013 року.

На знак солідарності з Міжнародним олімпійським комітетом жодні російські чи білоруські національні прапори чи гімни не будуть вивішуватися та звучати на змаганнях світу з тхеквондо. Всесвітнє тхеквондо та Європейський союз тхеквондо не будуть організовувати

та не будуть визнавати змагання з тхеквондо в Росії та Білорусі. Думки Всесвітнього тхеквондо з народом України...» [8].

Популярність та поширення тхеквондо WT у світі використовує керівництво Республіки Корея і як засіб об'єднання нації, виховання у громадян Південної Кореї національної свідомості та патріотизму і як засіб впливу в міжнародній політиці.

Дії щодо становлення і розвитку тхеквондо, починаючи з 1961 року (з моменту приходу до влади в Республіці Корея військових), мали за мету вирішення політичних завдань, тобто тхеквондо перетворювалось в своєрідний політичний проєкт, цілі якого хоч і змінювалися з часом, але головною метою завжди лишалося посилення впливу південнокорейської держави і укріплення позицій владних еліт. Сучасні глобальні світові процеси вдало використовувалися і використовуються урядом Республіки Корея для удосконалення і застосування тхеквондо як потужного засобу «м'якої сили» в політиці.

Відомо, що внаслідок розбудови і поглиблення міжнародних економічних і культурних зв'язків сучасний світ зазнає якісних змін, які призводять до суспільного розвитку, трансформації світової політичної системи, тобто формування єдиного політичного простору, який, у свою чергу, повинен забезпечити вироблення єдиної політичної мови, яка б слугувала основою взаєморозуміння між світовими культурами [9]. Сучасний світ перетворюється на єдиний соціальний простір, що формується під впливом складного переплетення економічних та техногенних факторів. Можна сказати, що сьогодні глобалізація визначає розширення, поглиблення та інтенсифікацію взаємозв'язків на планетарному рівні між усіма сторонами життя суспільства – культурою, фінансами, релігією, промисловістю, тощо. Перед суспільством постають нові проблеми та виклики. Події, рішення та дії в одній частині планети здатні глибоко впливати на життя людини і суспільства в інших куточках світу [10].

Сучасна глобалізація світу передбачає створення (появу) установ планетарного масштабу. Це соціальні механізми глобального рівня для організації людства і їх поява – очевидний приклад глобальних змін. Чотири глобальні (інституційні) процеси – економічні, політичні, соціальні, культурні складають глобалізацію [11, с. 13]. І хоч економічні аспекти глобалізації є найбільш часто згадуваними, однак вони роз-

виваються одночасно з позаекономічними процесами (політичними, культурними, тощо), які мають власний імпульс і вплив [12].

Зміни, які відбулися останніми десятиріччями в глобальному світі, потужно вплинули на діяльність міжнародних неурядових організацій, помітно посиливши їх вплив як на міжнародній арені, так і у внутрішній політиці держав. Зміна глобальної політики сприяла переосмисленню спорту як альтернативного методу виконання політичних завдань і досягнення дипломатичних цілей.

Керована Південнокорейською державою зовнішня політика та дипломатичні стратегії інструменталізують спорт як засіб досягнення цілей публічної дипломатії, що використовується багатьма суб'єктами в урядовому та неурядовому секторах для представлення національної культури, ставлення та поведінки, створення та керування відносинами, впливу на думки та мобілізації дій для просування національних інтересів і цінностей. Крім того, сучасна публічна дипломатія найбільше спрямована на широкі верстви населення, тобто неофіційних осіб і різноманітні об'єднання людей. Спортивна дипломатія знаходиться під егідою публічної дипломатії в рамках зовнішньої політики Південної Кореї, тобто спортивна дипломатія узгоджується з цілями публічної дипломатії [13, с. 186, 191] і відповідає політичним цілям держави.

Культурну політику протягом останніх шістдесяти років у Південній Кореї можна диференціювати за відмінностями ставленням різних урядів до глобалізації – чи то обмеження впливу зовнішнього світу на процеси в середині країни, чи то політика відкритості. Так, урядом Пак Чон Хі (1961–1979 рр.), особливо в перші роки існування, культура насамперед використовувалася для контролю над корейським суспільством, захисту свідомості громадян від іноземних впливів, передусім ідеології Північної Кореї, Китаю і СРСР. Згодом акценти культурної політики Республіки Корея все більше зміщувались в бік просування національних інтересів на міжнародній арені. Визначною віхою для південнокорейського уряду у визнанні влади культури та її впливу на міжнародне суспільство стали 24-ті літні Олімпійські ігри, що відбулися 1988 року (за президентства Ро Де У) в Сеулі [14, с. 74].

Враховуючи політичні, економічні і соціальні наслідки Олімпіади, більшу увагу очільники Республіки Корея стали приділяти діяльності міжнародних неурядових організацій як інститутів глобального грома-

дьянського суспільства, об'єднанням людей за інтересами і цінностями, які діють у межах правового поля, мають певні принципи діяльності та виконують у суспільстві соціальні функції [15, с. 71]. Тим більше, що важливою особливістю таких міжнародних неурядових організацій є те, що прийняті ними рішення мають значний вплив у різних царинах людських інтересів – політичній, економічній, культурній, правовій, тощо, оскільки учасниками міжнародних неурядових організацій є представники більшості країн світу.

Культурна політика уряду Республіки Корея стала великим політичним проектом та одночасно засобом, застосування якого сприяло посиленню влади. Пропаганда високої державної мети – побудови потужної заможної держави, заради якої слід бути згуртованими, дисциплінованими, цілеспрямованими та стійко долати «тимчасові незручності» і постійне висвітлення досягнень на шляху до визначеної мети, повинно було сформувати з корейців нових людей – рушійну силу модернізації Південної Кореї [16, с. 190]. Яскравий прояв корейської культури – корейське національне бойове мистецтво тхеквондо, що стало олімпійським видом спорту, має сенс розглядати в якості невід'ємної складової культурної політики Республіки Корея і одночасно своєрідного і напрочуд вдалого політичного проекту, впровадження якого розпочалося задовго до виникнення корейської культурної хвилі – Халлю (*Hallyu*).

З моменту появи авторитарного режиму під орудою генерала Пак Чон Хі в 1961 році, спорт вважався одним із основних напрямів державної політики, щоб підкреслити націоналізм та ідеологічну перевагу проти Північної Кореї, Японії та Китаю [17, с. 3]. Національному спорту, який з часом отримав назву «Тхеквондо WT» у цьому процесі урядом відводилася надзвичайна роль, що вимагало визначення мети, окреслення засобів, ресурсів, шляхів та термінів її досягнення, тобто розробки відповідного політичного проекту [18, с. 431]. І якщо перші кроки військової хунти, а незабаром і уряду Пак Чон Хі були направлені на наведення ладу в спільноті бойових мистецтв, насамперед запобігання її використанню опозицією влади та криміналітетом, надалі організації та згуртуванню громадян всередині країни, подальшому посиленню авторитету уряду Пак Чон Хі, то з другої половини 60-х років ХХ-го сторіччя додалося просування тхеквондо в світі як

одного з яскравих символів корейської культури, що представляє відродження Південнокорейської держави.

Розглядаючи тхеквондо як політичний проєкт, слід зазначити, що політичне проєктування, це завжди суб'єктно-об'єктні відносини. При цьому, при якісній зміні об'єкта може змінюватися і мета політичного проєктування. Важливо не тільки надати об'єктові бажані риси, але і зробити так, щоб проєкт успішно та ефективно працював [19, с. 11]. Тож всі послідовні дії керівництва Республіки Корея і очільників національної та міжнародної спільноти тхеквондо були спрямовані саме на успішне впровадження і вдосконалення політичного проєкту, який умовно можна назвати «Національний спорт Республіки Корея – тхеквондо». Вважається, що ідея самого терміну «куккі-тхеквондо» («національний вид спорту тхеквондо») належить особисто президенту Республіки Корея Пак Чон Хі [7, с. 8].

Суб'єктом політичного проєктування зазвичай є вузька група інтелектуальної політичної еліти найвищого рівня [20]. Військові, які прийшли до влади внаслідок перевороту 1961 року, та в подальшому протягом 30 років владу утримували, безумовно були національною елітою Республіки Корея. Більшість військових, що посіли найвищі керівні посади в Південнокорейській державі, окрім військової мали цивільну університетську освіту в царині права, економіки, політики, отримали бойовий досвід в Корейській війні 1950–1953 років та пройшли військовий вишкіл у навчальних центрах США [21, с. 49–51, 60]. А особистості, що без сумніву створили тхеквондо як національний культурний символ Республіки Корея, – це інтелектуали, патріоти та талановиті менеджери і політики. Примітно, що уряд Республіки Корея в різні періоди становлення і розвитку долучав до керівництва спільнотою тхеквондо саме тих людей, чиї особисті якості найкраще відповідали викликам часу. Безумовно, саме такий підхід забезпечив дивовижний зліт тхеквондо від суто прикладного мистецтва рукопашного бою до олімпійського виду спорту та культурного явища глобального рівня, що ефективно використовується урядом Республіки Корея в якості засобу «м'якої сили» в політиці. У цій роботі зокрема зазначено роль тих, хто очолював і розбудовував тхеквондо і на національному рівні Республіки Корея, і на міжнародному рівні, від створення і до сьогодні.

У 1961 році, отримавши владу нелегітимним шляхом військового перевороту в одній з найбідніших країн світу (в 1960 році менше 100 доларів національного доходу на душу населення) [22], що мала цілу низку найгостріших проблем (соціальна нестабільність, економічна відсталість, сусідство ворожої Північної Кореї, яку підтримували Радянський Союз і Китай), лідери військової хунти прагнули, насамперед, знайти дієві засоби посилення свого авторитету як серед громадян Південної Кореї, так і на міжнародній арені.

Вирішуючи проблему легітимізації своєї влади Пак Чой Хі та його уряд справедливо розраховували, що формування сильного почуття спільної ідентичності, унікальності, самобутності корейської культури та історії серед корейського населення об'єднає націю, тож вирішили докласти значні зусилля в національні культурні проекти і зокрема національний спорт, як частину цілеспрямованої державної політики. Керівництво Південної Кореї намагалося надихнути і мобілізувати національні сили через гордість за національні культурні продукти – «культурні скарби» Південнокорейської держави. Політика, спрямована на відтворення національної культури (алфавіт – хангиль, корейська кухня, національний одяг, національний театр тощо), а в окремих випадках (тхеквондо) створення практично з нуля, міфологізація нових патернів національної культури, була важливою для виховання в кожного громадянина почуття приналежності до нації та лояльності до південнокорейської влади [14, с. 85; 16, с. 91]. Спорт же, як своєрідний і яскравий прояв культури, виконує дві політичні функції: його можна використовувати з метою національної згуртованості та інтеграції (національне будівництво) та підвищення міжнародної популярності країни (національний брендинг) [23]. Саме тому з початку 1960 років і до сьогодні спортивна дипломатія Південної Кореї ефективно інтегрована у політичні устремління уряду. Республіка Корея використовує спорт як дипломатичний інструмент для пропаганди своїх досягнень, гуртування нації, формування міжнародного сприйняття відродження та позитивного іміджу Південної Кореї, виправдання дій її різних військових режимів перед міжнародним суспільством. Уряд Республіки Корея потужно застосовує потенціал спорту і у внутрішній політиці і в міжнародних відносинах як культурний ресурс для залучення та переконання, тобто застосовує в якості політичної «м'якої сили» [24].

Стратегічне планування в системі південнокорейського спорту зазвичай формуються провідною роллю держави. Спортивне бюро в Міністерстві культури спорту і туризму Республіки Корея (MCST) має шість відділів: спортивна політика, сприяння спорту, спортивна індустрія, міжнародний спорт, спорт для людей з обмеженими можливостями та спортивна спадщина [17, с. 4].

Тхеквондо є одним з найуспішніших і послідовних проявів застосування політики «м'якої сили» для побудови національного престижу, що проводилася в період після Корейської війни (1950–1953 рр.). Поширення тхеквондо здійснювалося як складова політики, спонсорованої урядом, і виявилось особливо політично вигідним з погляду підвищення авторитету Республіки Корея [25].

3. Перші зусилля щодо створення сучасного бойового мистецтва

За період перебування Кореї під колоніальною владою Японії (1910–1945 р.р.) багато ідентичностей і проявів корейської культури було знищено, що вимагало відтворення наново культурних ознак сучасної Кореї, опорою для яких стала створена урядом Пак Чон Хі система націоналізму і пов'язаний з нею набір мантр і символів, які демонструють міць і престиж держави [25, с. 2]. Тож оглядаючи історію створення сучасного тхеквондо, слід зазначити, що на час звільнення Кореї від японської окупації, традиційні корейські двобої були практично забуті, внаслідок цілеспрямованої політики колоніального уряду Японії на знищення корейської культури [26, с. 343]. І хоча на хвилі піднесення національної свідомості, після звільнення Кореї, почали виникати школи «національних» бойових мистецтв, в них зазвичай викладалася техніка японських та китайських двобоїв, в першу чергу карате [7, с. 3].

Створені в 1944–1946 роках перші п'ять шкіл-кванів: Чунг До Кван, Джи До Кван, Му Дук Кван, Квон Буп Бу (пізніше Чанг Му Кван), Сон Му Кван мали засновників-керівників, четверо з яких отримали освіту в Японії та опанували там карате і дзюдо. Очільник Чунг До Кван майстер Ли Вон Кук отримав юридичну освіту в Японії та вивчав карате; Джи До Кван – майстер Чун Сан Суп вивчав дзюдо і карате під час навчання в Японії; Квон Буп Бу (пізніше Чанг Му Кван) – Юн Бйон провів дитинство в Манчжурії, вивчаючи китайське бойове мис-

тецтво, а пізніше в Японії навчався карате; Сон Му Кван – майстер Ро Бьон Джик навчався в Японії разом з засновником Чунг До Кван Лі Вон Куком і вивчав карате. Тож засновники перших корейських шкіл двобоїв, що були утворені здебільшого невдози після звільнення Кореї від японської окупації, зазвичай вивчали японські бойові мистецтва і, що природно, японські техніки двобою і викладали. Квани були роз'єднані, мали різні методи навчання, оскільки їх засновники вчилися в різних японських інструкторів. Наслідком роз'єднаності між різними кванами був брак єдиної методики навчання, єдиної організації та керівництва. Під час Корейської війни (1950–1953 рр.), кілька засновників кванів зникли і їхні учні заснували власні школи [7, с. 3].

Першим кроком до упорядження державою розвитку корейського національного бойового мистецтва, з зосередженням саме на мілітарному його застосуванні, стала зустріч в 1952 році, у розпал Корейської війни, першого президента Республіки Корея Сінгмана Рі з військовими офіцерами – майстрами бойових мистецтв. Під час демонстраційних виступів, Сінгман Рі був особливо вражений майстерністю Тхе Хі Нама (зламав 13 черепиць ударом рукою) та розповіддю засновника О До Квану – бригадного генерала Чхве Хон Хі про перспективи викладання і застосування мистецтва рукопашного бою в збройних силах. Президент Сінгман Рі наказав військовому керівництву активно впроваджувати навчання мистецтву рукопашного бою в збройних силах Республіки Корея. Сінгман Рі також відправив Тхе Хі Нама у Форт-Беннінг (США), для навчання радіозв'язку. Перебуваючи там, Тхе Хі Нам провів безліч демонстрацій мистецтва рукопашного бою і про нього багато розповідали в пресі [27; 28].

Підтримка першого президента Республіки Корея Сигмана Рі сприяла розвитку створеного Чхве Хон Хі в 1947 році О До Квану, зростанню авторитету самого Чхве Хон Хі серед керівників кванів та його особистій кар'єрі в армії Республіки Корея. У 1954 році генерал-майор Чхве Хон Хі створив центр військової підготовки з поглибленим вивченням рукопашного бою на базі 29-го піхотного полку, розташованого на острові Че Джу неподалік корейського узбережжя. Але в подальшому, після приходу до влади в 1961 році військової хунти, кар'єра Чхве Хон Хі, як військового і як спортивного функціонера, у Південній Кореї зазнала краху, бо, по-перше, його сприймали

як людину наближену до президента Сингмана Рі, який заплямував себе корупцією, порушенням законів та тиском на опозицію і був позбавлений влади революцією 19 квітня 1960 року, по-друге, внаслідок особливостей характеру, Чхве Хон Хі не зміг знайти спільної мови з керівниками інших шкіл-кванів. Тож посівши в 1965 році посаду президента Корейської асоціації тхеквондо (КТА), лише через рік він втратив цей пост, створив альтернативну організацію тхеквондо – ITF (International Taekwon-Do Federation), а в 1972 році імігрував у Канаду, перемістивши в Торонто штаб-квартиру створеного ним тхеквондо ITF, якому не судилося стати олімпійським видом спорту [29].

Виходячи з наведеного слід зазначити, що в часи першої республіки президента Сингмана Рі (1948–1960 рр.), бойові мистецтва не були повністю поза увагою керівництва держави, але Республіка Корея з часів звільнення від японської окупації в 1945 році і до захоплення влади, внаслідок військового перевороту, генералом Пак Чон Хі 16 травня 1961, була надто нестабільною і в соціальному, і в економічному аспектах, тож уряд не мав реальної можливості зосередитися на культурних питаннях та зокрема спорті як складовій культури. Країна була виснажена японським колоніальним тиском 1910–1945 років, а невдовзі після цього опинилася в економічних, ідеологічних та соціально-політичних потрясіннях Корейської війни 1950–1953 років. Складний соціально-економічний стан країни, відсутність системної підтримки та уваги держави, призводили до постійних непорозумінь між школами-кванами. Квани були роз'єднані, мали різні методики навчання, та різні критерії присвоєння ступеню майстерності. Загалом між серединою 1950-х і 1960-ми роками виникло близько 40 нових кванів, що практикували навчання бойовим мистецтвам. Всі спроби об'єднати квани в єдину національну структуру розбивалися об амбіції керівників кванів. Окрім того, багато тих, хто практикував бойові мистецтва мали сумнівну славу людей близьких до криміналітету [7, с. 14; 29].

Суттєва зміна у ставленні держави до питання розвитку бойових мистецтв сталася з приходом до влади 16 травня 1961 р. військової хунти на чолі з генералом Пак Чон Хі. Новий військовий уряд примусово змінив усі верстви життя Республіки Корея [7, с. 4] і спільнота бойових мистецтв не була винятком.

Уряд Пак Чон Хі прагнув поставити бойові мистецтва на службу владі, створивши єдину систему національного двобою, що може розвиватися під контролем держави, на відміну від розрізнених кванів, які могли б служити прикриттям для будь-яких опозиційних рухів та протизаконних угруповань. Окрім того, система навчання національному двобою повинна була стати політичним зняряддям, що об'єднує громадян і символізує дух нації. Уряд Республіки Корея загалом розглядав елітний спорт як засіб державного будівництва та підкреслення національної ідентичності. Хоча соціальні та економічні умови були несприятливими для розвитку спорту у 1960-х та 1970-х роках, створена законодавча база дозволяла проводити політику популяризації спорту – у 1961 році уряд ухвалив «Національну програму заохочення спорту», а у 1962 було прийнято «Національний закон про сприяння спорту» і розпочато державне фінансування Корейської спортивної ради (KSC), яка була створена ще в 1920 році [30, с. 7]. Загалом більшість законів, пов'язаних із сприянням спорту, були прийняті в 60-х та 70-х роках 20-го сторіччя [31, с. 141], тобто в часи президентства Пак Чон Хі.

Тож, є підстави стверджувати – з приходом до влади військової хунти під орудою генерала Пак Чон Хі починається створення і втілення своєрідного політичного проекту, що впроваджує застосування національного спорту Республіки Корея – тхеквондо, як важливої складової цілеспрямованої державної політики, метою якої спочатку було визначено об'єднання громадян Республіки Корея навколо національної ідеї, сприяння легітимізації влади Пак Чон Хі всередині країни (цей період ознаменував початок жорсткої і ефективної участі уряду в діяльності спільноти бойових мистецтв), а з часом піднесення авторитету та просування державних інтересів Республіки Корея на міжнародній арені. Дії очільників Республіки Корея з розвитку національного спорту – тхеквондо, як засобу впливу національної культури у внутрішній та міжнародній політиці, цілком відповідають твердженню, що політичне проектування є досить затребуваною практикою управління сучасними політичними процесами [20], а політичний проект, як інституційна форма, створюється на підставі суб'єктивних вподобань, ідеї, задумів автора/замовника у поєднанні з громадськими настроями, очікуваннями і стереотипами [32, с. 138].

4. 60-ті роки 20-го сторіччя.

Культурне відродження Кореї і розвиток тхеквондо

14 вересня 1961 року офіційним указом нового військового уряду кванам наказали об'єднатися в єдину організацію. Після довгих суперечок лідери кванів погодили назву національного двобою – «таесудо» (*taesodo*). Корейська асоціація таесудо (КТА) була створена у вересні 1961 року, але до грудня 1962 року КТА не мала президента. Генерал Чхве Мйон Шін був обраний, за наполегливою рекомендацією уряду, першим президентом КТА і 28 грудня 1962 Корейська асоціація аматорського спорту затвердила його на цій посаді. Таесудо (згодом назву було змінено на тхеквондо) стало 28-м офіційним видом спорту Корейської аматорської спортивної асоціації (KASA). Це скерувало подальший розвиток тхеквондо саме як виду спорту.

Перший президент КТА – генерал Чхве Мйон Шін – людина вольова, освічена і розумна. В 1962 році він був головою Об'єданого комітету начальників штабів збройних сил Республіки Корея, а під час Корейської війни (1950–1953 рр.) керував групою спецназу, що прославилася зухвалими та ефективними діями в тилу північнокорейських військ. Після Корейської війни Чхве Мйон Шін займав посаду офіцера штабу 3-ї піхотної дивізії, командиром якої був майбутній керівник військової хунти, а в подальшому президент Південної Кореї генерал Пак Чон Хі. Чхве Мйон Шін очолював 5-у піхотну дивізію під час військового перевороту 16 травня 1961 року і активно його підтримував. Крім того, коли Чхве Мйон Шін був командуючим 1-ї армії Республіки Корея наприкінці 1950-х років, він доклав багато зусиль для популяризації національного бойового мистецтва Кореї та широкого застосування його в збройних силах.

Ознайомлення ж світу з корейським бойовим мистецтвом, що позиціонувалося як національне, почалося з контактів військових контингенту ООН, що був розташований в Південній Кореї з 1945 року (військові США, Великобританії, Австралії, Канади) та корейських інструкторів рукопашного бою, контактів корейських військових, що проходили навчання в навчальних центрах на території США, з американськими військовими і цивільними, наприклад – всесвітньо відомі майстер Чхве Хон Хі та майстер Тхе Хі Нам були направлені урядом Республіки Корея у військові навчальні центри США, де мали можли-

вість демонстрації корейського бойового мистецтва. Цікаво, що знаний американський актор Карлос Рей Норріс (Чак Норріс) в 1959–1962 рр. проходив службу у військовому контингенті США в Південній Кореї, наполегливо брав уроки двобою у корейських інструкторів і отримав чорний пояс. Це безумовно допомогло йому в подальшому стати багаторазовим чемпіоном світу з карате, популярним кіноактором та загалом успішною людиною [33].

Поширенню світом корейського бойового мистецтва, що тепер відоме на всіх континентах як тхеквондо, посприяла війна, яка палала у В'єтнамі з 1964 по 1973 роки. Керівництво Республіки Корея, 11 вересня 1964 року відправило до В'єтнаму першу групу з 130 військових і 10 інструкторів рукопашного бою під керівництвом офіцера збройних сил Південної Кореї майстра Тхе Хі Нама. Загалом за час війни у В'єтнамі було відправлено 657 інструкторів рукопашного бою у складі 20620 корейських військовослужбовців, що прийняли участь у боях на боці Південного В'єтнаму разом з військовими блоку СЕАТО (здебільшого США та Австралії) від грудня 1964 року до повного виведення військ союзників в березні 1973 року. Очолював же військовий контингент Республіки Корея у В'єтнамі вищезгаданий в цій роботі генерал Чхве Мйон Шін – фахівець операцій в тилу ворога і перший президент КТА, що фактично став хресним батьком В'єтнамської федерації тхеквондо [16, с. 194].

Другий президент (1964–1965 рр.) Корейської асоціації таесудо Чон Те Пак теж офіцер збройних сил Республіки Корея, був активним учасником пропрезидентської Демократичної республіканської партії та членом Національної асамблеї. З 1965 по 1967 рік він брав участь у В'єтнамській війні в складі південнокорейського військового контингенту, мав 4-й дан і керував навчанням вояків у В'єтнамі [34], що також сприяло поширенню корейського мистецтва рукопашного бою серед військових союзного контингенту.

Завдячуючи зусиллям південнокорейських інструкторів рукопашного бою, що тренували вояків у В'єтнамі та завзятій американській пресі, популярність тхеквондо швидко поширювалась серед військових-союзників і в першу чергу американців, які почали запрошувати корейських майстрів викладати на свої бази, а також до США. Це спонукало корейський уряд у другій половині 60-х років 20-го сторіччя започатку-

вати відправку демонстраційних команд тхеквондо в США, Німеччину, країни Африки. Тож в 60-ті роки 20-го сторіччя поширення тхеквондо по всьому світу було хоча здебільше стихійним, але досить успішним, насамперед внаслідок зусиль відданих справі людей, які познайомили світ з цим своєрідним проявом корейської культури задовго до виникнення корейської культурної хвилі – «Халлю» [25, с. 6].

Вплив на розвиток тхеквондо третього президента КТА Чхе Хон Хі, що займав посаду один рік з 1965 по 1966 рік було описано в цій роботі вище. Слід зазначити, що свою сучасну назву тхеквондо отримало саме завдяки Чхе Хон Хі.

У 1966 році Ро Бьонг Джік (засновник Сон Му Кван) став 4-м президентом Корейської асоціації тхеквондо, він щосили намагався просувати тхеквондо, наприклад шляхом створення чемпіонатів під прапором президента Республіки Корея, але через рік пішов з посади президента.

Кім Йон Че став 5-м президентом КТА у січні 1967 року і мав репутацію фахівця. Кім Йон Че був заступником голови Джаміньйон (політичної партії «Об'єднані ліберал-демократи Кореї»), головою якої був Кім Чен Піль – керівник Центрального розвідувального управління Республіки Корея, а в подальшому прем'єр-міністр (1971–1975, 1998–2000 рр.). Кім Йон Че започаткував відправку, під орудою КТА, інструкторів тхеквондо до інших країн, реформував правила турнірних змагань і зробив дуже багато для будівництва Центрального комплексу для занять тхеквондо, який отримав згодом назву «Кукківон» (*Kukkiwon*) – «Гімназія національного спорту». У той час тхеквондо вимагало багато уваги, бо щойно позбавилося низки проблем і конфліктів та не мало необхідної фінансової підтримки. Кім Йон Че використав свою репутацію колишнього члена Національної асамблеї Республіки Корея і його великим досягненням стало будівництво Кукківону. Кім Йон Че зібрав 20 080 000 вон, вкрай необхідних для будівництва. Кім Йон Че став президентом КТА, тому що тхеквондо потрібна була сильна людина для підтримки. Внесок Кім Йон Че у розвиток тхеквондо дуже значний, саме за його перебування президентом КТА почалося організоване просування тхеквондо в світ як корейського національного бойового мистецтва, хоча багато хто, описуючи історію тхеквондо, часто випускає це з уваги [29].

Слід підкреслити, що пріоритетами діяльності президента Республіки Корея Пак Чон Хі завжди були національна безпека, суспільний лад, матеріальний добробут громадян та масовий патріотизм. Розвиток спорту, на думку Пак Чон Хі, був потужним засобом досягнення всіх цих цілей. У 1961 році уряд ухвалив Національну програму заохочення спорту, а прийняття «Закону про сприяння спорту» у 1962 році стало відправною точкою створення сприятливої атмосфери загальної спортивної політики Кореї, що до елітного спорту, масового спорту, шкільного спорту і навіть спортивних заходів на робочому місці. «Закон про сприяння спорту» порушував спортивну автономію, підтримуючи систему авторитарного управління та зосереджуючись на елітному спорті [17, с. 7], проте вочевидь «Закон про сприяння спорту», отримавши до теперішнього часу десятки змін і поправок, сприяв і сприяє розвитку фізичної культури і спорту в Республіці Корея, та підтримує потужний вплив спорту як інструменту внутрішньої і зовнішньої політики Південної Кореї.

Ставлення до спорту, як засобу просування інтересів держави, Пак Чон Хі висловив під час свого виступу на церемонії відкриття Зали Корейської спортивної ради в червні 1966 року: «Ми повинні знати, що наші спортсмени, які виїжджають за кордон для участі в міжнародних іграх і досягають блискучих результатів, зробили більше за сотню наших міжнародних дипломатів» [30, с. 7].

Як вже було зазначено, метою режиму Пак Чон Хі було прищепити корейцям почуття єдиної нації та переконання в унікальності корейської культури та історії – корейці повинні пишатися тим, що вони є корейцями. Але слід зазначити, що Пак Чон Хі, який особистісно сформувався у японській армії (отримав досвід навчання в японській військовій академії, яку закінчив з відзнакою, досвід успішної служби в японській армії) і як наслідок мав відповідний світогляд та зв'язки з японськими військовими і політиками, захоплювався успіхами розвитку Японії. Незабаром після військового перевороту 16 травня 1961 року, Пак Чон Хі відвідав колишнього прем'єр-міністра Японії Кіші Нобусуке для обговорення стратегії модернізації та розвитку Республіки Корея [35, с. 77]. Пак Чон Хі, всупереч поширеним анти-японським настроям, які панують глибоко в свідомості більшості корейського населення, застосовував японський досвід соціально-політичного та економічного відновлення країни [7, с. 7].

Безумовно, і на самого Пак Чон Хі, і на його однодумців та прибічників справила великий вплив Токійська Олімпіада 1964 року, що стала ілюстрацією швидкого відновлення Японії в повоєнний період як в економічній, так і в соціальній царині. Літні Олімпійські ігри 1964 року в Токіо дали Японії можливість показати світовому суспільству, що вона відродилася і тепер є мирним партнером світу, а також проголосити свій статус економіки світового рівня та технологічного лідера [36; 37, с. 83]. Найбільшим надбанням проведення Олімпійських ігор 1964 року в Токіо було почуття гордості, яке японці відчували, як громадяни країни, що отримала лише 19 років тому нищівну поразку у Другій світовій війні, відчула жах ядерного удару, суспільство якої було в глибокій психологічній кризі, а економіка у занепаді. Тож виклик був надвеликий, результат був приголомшливим, а досягнення було безпрецедентним. Підтримка Олімпійських ігор була в Японії загальнонаціональною – це був триумф всієї нації [38].

Тому, не зважаючи на край негативно ставлення в 60-ті роки 20-го сторіччя переважної більшості корейців до всього, що пов'язано з Японією, правляча верхівка Південної Кореї активно застосовувала досвід Японії в царині культурного відродження і зокрема використання фізичної культури та спорту, як засобу, що здатний об'єднувати громадян в єдину націю, привчати їх до дисципліни, загартувувати морально і фізично. Пак Чон Хі вважав, що корейський народ повинен бути перебудований у нових людей, щоб вони могли стати рушійною силою для модернізації промислових, економічних, культурних і суспільних структур, викорінення старого зла – корупції та проведення соціальних реформ, які були необхідні щоб «вилікувати занепад суспільної моралі» [16]. Зважаючи на суспільні настрої жорсткої антияпонської позиції, керівництво Республіки Корея маніпулювало громадською думкою, проголошуючи концепцію «триумфу Кореї над Японією» [35, с. 70, 71], що зокрема, дозволило консолідувати зусилля корейської нації пізніше, коли Сеул виборів право приймати Олімпіаду 1988 у японського Нагано.

5. Світове поширення тхеквондо в 70-х роках 20-го сторіччя

В 70-х роках 20-го сторіччя суттєво поживляються процеси глобалізації в світі. Починаючи з 1970-х років і далі можна говорити про прорив у світовій інтеграції, рушійною силою якого є нові техноло-

гії у сферах транспорту, зв'язку та виробництва, і насамперед нові інформаційні технології [39, с. 399]. В цей час відбулося швидке розширення та глобалізація фінансових ринків, що стало наслідком розвитку технологій обробки інформації, державної дерегуляції і більш глобального характеру усієї економічної діяльності в світі [40, с. 2]. 1974 рік виначається як початок сучасного (третього) етапу глобалізації з поступовим поширенням вільної торгівлі, зростанням присутності на міжнародній арені транснаціональних корпорацій, масовим оперативним доступом до інформації.

У 80-ті роки ХХ сторіччя глобалізація охоплює практично всі галузі економіки, політики та суспільного життя. Кінець холодної війни став потужним поштовхом трансформації стосунків між суверенними державами. Ці політичні перетворення також мали наслідком вихід представницької демократії на перші позиції [12].

Різні транснаціональні структури, в тому числі міжнародні неурядові організації, формують свою систему відносин, виступають структурними елементами функціонування сучасного глобального суспільства – спільної діяльності людей, сукупності відносин, що мають за мету реалізацію спільних інтересів та досягнення спільних благ на всесвітньому рівні – міжнародний мир, безпека, збереження територіальної та політичної цілісності міжнародних суб'єктів. Успіх окремих країн тісно пов'язаний з їх здатністю позиціонувати себе успішно у світових торгових потоках [11, с. 76], оскільки бурхливо іде процес відходу від окремих національних економічних одиниць у напрямку створення єдиного великого глобального ринку, процес, змістом якого є зростаючий взаємозв'язок і взаємозалежність національних економік, політичних та соціально-культурних систем, а також взаємодія суб'єктів міжнародних відносин різних рівнів і різних напрямків діяльності в глобальному просторі [41, с. 360].

Республіка Корея не змарнувала свого шансу – якщо південно-корецький експорт досягав лише понад 1 мільярд доларів США в 1971 році, в 1977 році експорт вже становив 10 мільярдів доларів США. Довідково зазначимо – експорт Республіки Корея сягнув 100 мільярдів доларів США в 1995 році, 500 мільярдів доларів США в 2011 році і 683,6 мільярда доларів США в 2022 році.

Успіхи в економіці сприяли підвищенню рівня життя південно-корецьких громадян (у 1960-х роках Південна Корея була однією з най-

бідніших країн і показувала менше 100 доларів валового національного доходу (ВНД) на душу населення, у 1971 році корейський ВНД на душу населення становив 291 долар США, в 1977 році ВНД на душу населення вже перевищив 1000 доларів) [22] і як наслідок, зростає авторитет керівництва країни, що дозволило уряду Пак Чон Хі приділити більше уваги залученню культурних проєктів у внутрішню і зовнішню політику Республіки Корея. Для порівняння слід зазначити, що ВНД Південної Кореї на душу населення у 2022 році становив 35 990 доларів США [42]. Що стосується зовнішньої політики наприкінці 1970-х років, на фоні швидкого економічного зростання, Республіка Корея зіткнулася з моментом, коли попит на ОПР (Офіційна підтримка розвитку) зріс у країнах, що розвиваються. У 1977 році Міністерство закордонних справ і торгівлі Республіки Корея (MOFAT) розпочало свою власну грантову допомогу з бюджету за кордон (900000 доларів) і з того часу Республіка Корея постійно продовжує і розширює масштаби цієї допомоги [17, с. 62, 271]. Більш розлого участь Республіки Корея в міжнародних програмах ОПР в цій роботі буде розглянуто нижче в розділі «Міжнародна гуманітарна діяльність, тхеквондо в програмах ОПР».

Оголосивши модернізацію Кореї під широко розрекламованим гаслом «Культурна Корея» Адміністрація Пак Чон Хі започаткувала «Першу п'ятирічку відродження культури та мистецтва» з 1974 по 1978 р. Цей план був спрямований на досягнення довгострокових цілей розробки програм для:

- 1) сприяння національним дослідженням в царині культури;
- 2) поширення культури серед населення;
- 3) впровадження корейської культури за кордоном.

Примітно, що за п'ять років плану культурного відродження загалом 48,5 мільярдів вон (близько 100 мільйонів доларів США) було витрачено на популяризацію корейської культури, в тому складі тхеквондо; 78,4 % витрати надходили безпосередньо з державних фондів, приватне фінансування покривало решту 21,6%.

В 1970 році урядом Республіки Корея була розпочата комплексна політика реформ по всій країні, що отримала назву «Нове село (громада)» (Saemaul undong) [35, с. 78].

Загалом 70-ті роки 20-го сторіччя в Республіці Корея характеризувалися початком перебудови всієї структури економіки, було обрано

шість стратегічних галузей для розвитку, а саме: металургія, кольорова металургія, машинобудування, суднобудування, електроніка та хімічне машинобудування [22]. Тож реформи стосувалися всіх напрямків розвитку країни, а не лише сільських регіонів, саме тому Блакитний дім (адміністрація президента) і Міністерство внутрішніх справ були призначені відповідальними за їх успішне впровадження. Пак Чон Хі у зверненні до колективу Сеульського національного університету зазначив: «Нове село» – духовний рух, що поєднує нашу традиційну етику ощадливості і співпраці з визначенням ефективності у сучасному індустріальному суспільстві».

Тхеквондо, за задумом влади, повинно було стати яскравою ілюстрацією руху «Нове село» – проявом працелюбності, самодисципліни та співпраці. Керівники Південнокорейської держави вважали, що висвітлення досягнень буде переконливішим, коли воно поєднуватиметься з культурно-розважальними програмами, в тому складі спортивними шоу. До того ж практика тхеквондо включає ритуали націоналізму, такі, наприклад, як вшанування учасниками і глядачами прапора і гімну Республіки Корея.

Культивування корейського «національного духу» режимом Пак Чой Хі включало ініціативи для морального виховання. Моральний розвиток був пов'язаний з фізичним загартуванням громадян, урядові ініціативи заохочували воєнно-мистецькі та спортивні програми. Під гаслом «Сила фізична – сила народна» уряд розвивав тхеквондо, оголосивши його національним видом спорту (куккі) у 1971 році та зробив навчання тхеквондо обов'язковою частиною військової підготовки для національної оборони. З 1973 тхеквондо стало частиною шкільної програми в Південній Кореї [35, с. 80].

Тож, не випадково президентом КТА в 1971 році став Кім Ун Йон. На момент свого затвердження на посаді президента КТА Кім Ун Йон практично не мав досвіду в бойових мистецтвах, але він був освіченим талановитим державним функціонером і політиком з міжнародним досвідом та незаплямованою репутацією, до того ж він в перший період поєднував президентство КТА з посадою заступника Сил охорони президента Республіки Корея і був відданий президенту Пак Чон Хі. Пізніше Кім Ун Йон згадував: «Я зайняв пост президента КТА, тому що корейський уряд наказав мені виправити те, чим тхеквондо

було в той час» [29]. Кім Ун Йон отримав освіту у Сполучених Штатах в Західному Техаському університеті та ступінь доктора політичних наук в університеті Йонсей (Південна Корея). Він був радником Корейської місії при Організації Об'єднаних Націй у 1963 році, був делегатом Генеральної Асамблеї ООН у 1965 році, а потім заступником керівника Сил охорони президента Південної Кореї.

Як спортивний функціонер Кім Ун Йон почав свою кар'єру на посаді президента Корейської асоціації тхеквондо в 1971 році, посів посаду президента Всесвітньої федерації тхеквондо в 1973 році, багато років поєднуючи цю посаду з працею у Корейському олімпійському комітеті, ставши його президентом у 1993 році. Врешті решт він став одним із найвпливовіших членів МОК. Посівши посаду в МОК у 1986 році, Кім Ун Йон працював у кількох комісіях, входив до складу Виконавчої ради з 1988 по 1992 рік та був віце-президентом МОК з 1992 по 1996 рік. Кім доклав великих зусиль, щоб допомогти Сеулу отримати Олімпійські ігри 1988 року. У 2001 році Кім балотувався на пост президента МОК і посів друге місце за підсумками голосування [43].

Подальші події показали наскільки був вдалим вибір керівництва Республіки Корея щодо Кім Ун Йона. Саме зайого активної участі була визначена мета, окреслені цілі, розроблено алгоритм їх досягнення, тобто сумлінно прораховані всі складові частини політичного проекту «Національний спорт Республіки Корея – тхеквондо». Головною ціллю діяльності Кім Ун Йона, на той час, стало отримання спортивним тхеквондо олімпійського статусу, що офіційно надавало тхеквондо властивостей культурної візитівки Республіки Корея, дозволяло використовувати як потужний інструмент «м'якої сили» політики Південнокорейської держави. І перше, на чому зосередив зусилля Кім Ун Йон, була побудова Центрального тренувального комплексу, який став всесвітнім центром тхеквондо, а після відкриття отримав назву «Кукківон» (Kukkiwon) – «Гімназія національного спорту».

Під час своєї інавгурації на посаду президента КТА Кім Ун Йон заявив: «Ми повинні пообіцяти, що тхеквондо має стати нашим національним видом спорту, а також стати міжнародним видом спорту, який представляє Корею». Він особливо наголошував, що Кукківон має стати центром тхеквондо у світі, і коли люди думають про тхеквондо, вони одночасно повинні думати про Кукківон та Корею. Він також

наголосив на глобалізації тхеквондо. Завдяки надзусиллям Кім Ун Йона вдалося залучити 200 000 000 вон і будівництво було розпочато 19 листопада 1971 р. в Сеулі, а вже за рік – 30 листопада 1972 р. відбулася урочиста церемонія відкриття Кукківону [7, с. 9; 29].

Всі архітектурно-будівельні рішення Кукківону просякнуті корейським символізмом: Кукківон розташовано, на вершині невеликої гори на півдні Сеула, бо гори завжди відігравали важливу роль у корейській міфології, символізуючи просвіту, мудрість і духовність; будівля Кукківону має дах традиційного корейського типу покритий синьою черепицею, точно такою як на «Блакитному домі» – резиденції президента Республіки Корея, що символізує багатотисялітні культурні традиції; статуя майстра бойових мистецтв, символічна пагода відзеркалюють корейський дух та філософію, вісім колон фасаду символізуючих вісім містичних триграм-пальгве (*phalkwe*), які відповідають проявам природи та використовуються традиційною східною філософією; особливі форми парадних воріт вражають відвідувачів і демонструють красу корейських традицій. Це навмисно зроблено, щоб надати Кукківону та тхеквондо містичний, східний вигляд «стародавнього бойового мистецтва», що до душі багатьом корейцям та іноземним відвідувачам, які захоплюються міфологізованою східною культурою, в тому складі тхеквондо [7, с. 10; 27].

Кукківон відіграв надважливу роль у розвитку тхеквондо як репрезентативного прояву культури Південної Кореї за її кордонами, забезпечуючи навчання та підготовку інструкторів, дослідження, підготовку демонстраційних команд, проведення всесвітніх форумів лідерів тхеквондо, відправку інструкторів за кордон, підготовку та проведення фестивалів тхеквондо. Однак у Кукківона був недолік – лише одна будівля з обмеженою площею. Зважаючи на стрімкий розвиток олімпійського тхеквондо у світі, виникла потреба в комплексі, що відповідав би всесвітньому статусу тхеквондо – місце, куди приїжджають іноземні інструктори і пересічні шанувальники бойових мистецтв та східної культури для навчання, відбуваються міжнародні заходи, місце, що вражає, захоплює і заохочує долучатися до культури Кореї.

Національні збори Республіки Корея у 2007 році прийняли «Закон про розвиток тхеквондо і створення парку тхеквондо». Місцем розташування парку тхеквондо було визначено Муджу (провінція Чолла-

бук) – невеликий повіт з населенням близько 23000 осіб, територія з чудовою природою та захоплюючими краєвидами. До того ж за стародавніми легендами район Муджу, під назвою Кучхон-дон, – це місце, де 9000 воїнів епохи Самхан навчалися бойовим мистецтвам [44].

Комплексу вартістю 247 мільярдів вон (243 мільйони доларів), що займає площу 2,3 квадратних кілометри було урочисто відкрито 4 вересня 2014 року [45]. Це додало нові можливості для популяризації і просування тхеквондо у світі, як яскравого прояву культури Республіки Корея, але це сталося набагато пізніше. А в 70-х роках 20-го сторіччя керівництво Республіки Корея і очільник тхеквондо Кім Ун Йон зосередилися на глобалізації тхеквондо. Маючи центр тхеквондо Кукківон, Корейська асоціація тхеквондо провела 5-27 травня 1973 р. перший чемпіонат світу, в якому взяли участь 161 спортсмен з 17 країн. Під час проведення чемпіонату, 35 представниками 17 країн була заснована Всесвітня федерація тхеквондо (WTF) – міжнародна спортивна організація, Кім Ун Йон був обраний її президентом. Таким чином тхеквондо зробило перший потужний крок до всесвітнього визнання і олімпійського помосту [46; 47, с. 87, 98]. Пізніше Кім Ун Йон скаже: «Розвиваючи тхеквондо як спорт, ми відкриваємо його світові. Залишити тхеквондо тільки як бойове мистецтво було б надто просто» – ці слова визначають мету розвитку тхеквондо саме як сучасного олімпійського спорту і культурної визитівки Республіки Корея [48, с. 2].

З моменту створення і до сьогодні діяльність Всесвітньої федерації тхеквондо (WTF), з 23 червня 2017 р. – WT, підпорядкована тому, щоб тхеквондо якнайкраще відповідало усім вимогам Олімпійської хартії та рішенням МОК, захоплювало і надихало спортсменів і глядачів. Вносилися зміни в Статут, мінялася структура організації, переглядалися правила проведення змагань, вводилася захисна екіпіровка спортсменів, уніфікувалися суддівські оцінки техніки і створювалася електронна система суддівства змагань, стандартизувалися атестаційні вимоги до кваліфікаційних іспитів на дани.

Перше ж міжнародне визнання сталося 8 жовтня 1975 року. Міжнародна організація спортивних федерацій (GAISF) визнала Всесвітню федерацію тхеквондо як організацію, яка представляє тхеквондо у світі. Відомо, що GAISF визнає тільки одну організацію від кожного виду спорту.

6. Послідовні дії щодо визнання тхеквондо олімпійським спортом

26 жовтня 1979 року суспільно-політичне життя Республіки Корея отримало потужний удар – було вбито президента Пак Чон Хі, який 18 років забезпечував успішний розвиток держави. Невдовзі (1 вересня 1980 р.) президентську посаду, шляхом військового перевороту, посів начальник штабу Центрального розвідувального управління Республіки Корея бригадний генерал Чон Ду Хван. На той час внаслідок негативних світових глобальних процесів (ріст світових цін на нафту, ріст міжнародних процентних ставок, зниження економічної активності в промислово розвинутих країнах) та небувалої посухи в самій Південній Кореї, корейська економіка опинилася в серйозній кризі (ВВП, що зростав у середньому на 10% на рік протягом попередніх двох десятиліть, упав на 5% у 1980 р., тоді як інфляція підскочила до 35%). Збільшення рівня безробіття супроводжувалося значним уповільненням зростання реальної заробітної плати та зростанням споживчих цін [49].

Однак, не зважаючи на всі негаразди та потрясіння економічного та суспільного життя країни, тхеквондо продовжило розвиток, а президент КТА, президент WTF Кім Ун Йон не тільки лишився на посадах, а й посилив свої позиції. Ставши членом МОК в 1986 році і замінивши на цій посаді свого минулого керівника по службі в Силах охорони президента Республіки Корея Пак Чон Кю, Кім Ун Йон завзято просував тхеквондо WTF на міжнародній арені. Загалом завдяки наполегливій праці та титанічним зусиллям Пак Чон Кю та Кім Ун Йона, Республіка Корея отримала право проведення 24 літніх Олімпійських ігор, а тхеквондо WTF було затверджено як демонстраційний вид спорту олімпіади:

– 17 липня 1980 року на 83-ій Генеральній сесії МОК в Москві (СРСР), тхеквондо WTF було визнане як передолімпійський вид;

– у січні 1981 року Всесвітня федерація тхеквондо визнана Міжнародною Радою спортивної науки і фізичної освіти (ICSSPE);

– у липні 1981 року тхеквондо WTF уперше бере участь у Світових Іграх (*World Games*) як офіційний вид;

– 30 вересня 1981 року Сеул був обраний МОК місцем проведення 24 літніх Олімпійських ігор у 1988 році (Сеул, Нагано, Алжир, Сан-Паулу, Лондон претендували на проведення Олімпіади 1988) [50, с. 16].

Загалом п'ята республіка, представлена авторитарним режимом Чун Ду Хвана, між 1980 і 1988 роками була дуже динамічним періодом стосовно культурної політики Південної Кореї. Держава активно підтримувала культуру та культурне виробництво для сприяння зміцненню національної свідомості під час підготовки до Азіатських ігор 1986 року та літніх Олімпійських ігор 1988 року.

Керівництво Республіки Корея запроваджувало гасло «Процвітання нації через спорт». Військовий режим Чон Ду Хвана шукав шлях від політичних потрясінь до політичної трансформації через глобальну спортивну подію. Культурна політика тогочасного уряду отримала назву політики «3С» – «Sport, sex, cinema» [14, с. 87]. Підкреслюючи значення спорту, Пак Чон Кю – представник Республіки Корея в МОК (1984–1985 роки) наголошував: «Цінність спорту в міжнародному масштабі сьогодні дуже високо оцінюється. Я докладаю всіх зусиль, щоб націоналізувати спорт» [50, с. 7]. Як показав час, він дотримався свого слова! Розуміючи значення спорту для просування інтересів Південної Кореї у світі, Пак Чон Кю наполягав на створенні міжнародного відділу в кожній національній спортивній асоціації/федерації Республіки Корея [7, с. 12].

Президент Чун Ду Хван заснував Міністерство спорту в 1982 році і призначив свого товариша по Корейській військовій академії генерала Ро Де У (президент Республіки Корея 1988–1993 рр.) міністром спорту та у 1983–1986 роках головою Організаційного комітету Олімпійських ігор в Сеулі, в 1986 році Ро Де У на цій посаді змінив інший генерал Пак Се Джик.

У 1982 був прийнятий новий закон про підтримку спорту, яким передбачалося підвищення національного престижу через спорт [30, с. 8].

Все вище наведене надає розуміння того, як високо оцінювали південнокорейські урядовці роль спорту щодо просування інтересів держави у світі.

Пак Чон Кю і Кім Ун Йон спільними зусиллями досягли, щоб у червні 1985 року тхеквондо WTF було затверджено Виконавчою радою МОК як демонстраційний вид на Олімпіаді в Сеулі (Республіка Корея) в 1988 році.

У травні 1986 року Виконавчий комітет Міжнародної федерації

університетського спорту (FISU) включив тхеквондо WTF у програму Чемпіонатів світу серед студентів.

У вересні 1988 року на Олімпіаді в Сеулі тхеквондо було представлено як демонстраційний вид. Президент МОК Хуан Антоніо Самаранч особисто вручив першу демонстраційну золоту медаль спортсменці з Південної Кореї Чу Нан Йулу.

Загалом проведення Південною Кореєю літніх Олімпійських ігор 1988 року стало ще одним яскравим прикладом ролі публічної спортивної дипломатії у зміні міжнародного іміджу Республіки Корея – позбавлення її ідентичності бідної країни і представлення перетворення на нову розвинену державу [24]. Олімпійські ігри 1988 року дозволили Кореї створити імідж відродження та впевненої сучасності, національної віри в себе та принесли міжнародну повагу. Олімпійські ігри в Сеулі оголосили світові про націю, яка відродилася. Олімпіада сприяла покращенню дипломатичних відносин Кореї з іншими країнами, в тому складі з країнами Глобального Півдня.

Це є чудовою ілюстрацією спорту і зокрема тхеквондо як потужного інструменту політики. Олімпійські ігри в Сеулі також слід сприймати як винятковий приклад політичної волі, цілеспрямованості і наполегливості політичного керівництва Республіки Корея.

24-ті літні Олімпійські ігри, що відбулися в Сеулі в 1988 році, стали вирішальним моментом для південнокорейського уряду у визнанні влади культури та її впливу на міжнародне суспільство [14, с. 74].

Ро Де У 25 лютого 1988 року змінив на посаді президента Республіки Корея Чон Ду Хвана. Президент Ро Де У та його уряд використовували спорт як засіб політичного проектування, інструмент формування внутрішнього та зовнішнього політичного іміджу. Це чітко відображається у особистих заявах Ро Де У, наприклад: «Ми влаштували найвеличніші Олімпійські ігри в історії саме тут, у Сеулі. Молоді люди зі 160 країн з усіх куточків світу – Сходу, Заходу, Півночі та Півдня зібралися в Сеулі, подолавши ідеологічні, політичні, расові та релігійні бар'єри. Ми, корейці, яких колись вважали пасивним народом поза межами міжнародного руху, здійснили великий подвиг, організувавши такий грандіозний фестиваль глобальної гармонії, взявши на себе лідерство у просуванні глобальної хвилі примирення. Це розширює наші дипломатичні горизонти» [50, с. 6].

І як зазначив очільник Всесвітньої федерації тхеквондо Кім Ун Йон: «Корея готова використати свої досягнення під час Олімпійських ігор 1988 року як трамплін до більших і кращих досягнень» [51, с. 21].

Кім Ун Йон зумів домогтися прихильності і потужної підтримки президента МОК Хуана Антоніо Самаранча, що надало Кім Ун Йону можливості у 1986 році очолити Генеральную асамблею міжнародних спортивних федерацій (GAISF) та увійти до виконавчої ради МОК у 1988 році [7, с. 12; 24] і, безумовно, посприяло подальшому просуванню тхеквондо у світі.

У серпні 1992 року, завдяки активному лобюванню Кім Ун Йона, тхеквондо знов стартувало на Олімпіаді в Барселоні як демонстраційний вид. Хоч це і було всупереч усім олімпійським прецедентам [7, с. 12], але значно посприяло популяризації тхеквондо WTF – кількість тих, хто їм займаються на той час сягнула 50 мільйонів спортсменів у 160 країнах.

4 вересня 1994 року в Парижі на ювілейній сесії Міжнародного олімпійського комітету було одногосно ухвалено включення тхеквондо WTF в офіційну програму 27-ї Літньої Олімпіади в Сідней (Австралія, 2000 рік). Пізніше (25 липня 2006 року) WTF оголосила 4 вересня Всесвітнім днем тхеквондо на своїй Генеральній асамблеї у Хошиміні, В'єтнам [52; 53], закарбувавши таким чином цю дату в історії сучасного олімпійського руху.

У лютому 1995 року тхеквондо було визнано Асоціацією міжнародних федерацій літніх олімпійських видів спорту (ASOIF).

У вересні 2000 року тхеквондо WTF стартувало як повноправний олімпійський вид спорту. Перший Олімпійський турнір з тхеквондо WTF проходив з 27 по 30 вересня 2000 року в м. Сідней (Австралія). За статистичними даними, опублікованими Національним олімпійським комітетом Австралії, відсоток проданих квитків на цей вид олімпійської програми склав 99,9 %. Тхеквондо отримало схвальні відгуки спортивної преси, тим більше, що золоту нагороду чемпіонки у ваговій категорії «жінки до 49 кг» виборола австралійка Лорен Берн. У командному заліку перше місце очікувано посіла збірна Південної Кореї, друге – Австралії, третє – Куби [54; 55].

Міжнародний олімпійський комітет на засіданні виконкому в Лозанні (грудень 2000 р.) підтвердив тхеквондо WTF офіційним олім-

пійським заходом 2004 року. У листі президента МОК Хуана Антоніо Самаранча члену виконкому МОК від Південної Кореї, Президенту Всесвітньої Федерації тхеквондо Кім Ун Йону, наведеному зокрема часописом «People's Daily», говорилося: «Я радий повідомити, що під час недавнього засідання Виконавчої ради, що проходило з 11 до 13 грудня (2000 р.), було прийнято рішення підтвердити тхеквондо як олімпійський вид спорту» [56]. Це рішення МОК стало остаточним визнанням тхеквондо WTF як олімпійського виду спорту.

У таблиці 1 наведено інформацію, щодо років і локацій проведення олімпійських турнірів з тхеквондо.

Таблиця 1

Тхеквондо в олімпійській програмі. Місце проведення

Олімпіада	Місце проведення змагань з тхеквондо
Сідней 2000	Державний спортивний центр
Афіни 2004	Спортивний павільон Фаліро
Пекін 2008	Гімназія Пекінського наукового університету
Лондон 2012	Торгівельний центр ExCel
Ріо-де-Жанейро 2016	Олімпійський парк, зал 3
Токіо 2020	Макухарі Мессе
Париж 2024	Гранд Пале
Лос-Анджелес 2028	Конференц-центр Лос-Анжелеса

Джерело: при складанні таблиці використано матеріали Wikipedia

Досягнутий успіх надихнув очільників Всесвітньої федерації тхеквондо до подальшого розвитку – переглядалися правила проведення змагань з метою підвищення видовищності та безпеки (вводилася захисна екіпіровка спортсменів, уніфікувалася методика суддівських оцінок двоюмо, була створена і застосована електронна система суддівства змагань та система відіоповторів).

Окрім того, з приходом у 2004 році на посаду президента Всесвітньої федерації тхеквондо Чунгвон Чоу, який є спадковим фаховим політиком з економічною і політичною освітою та досвідом, Всесвітня федерація тхеквондо поширила свій вплив у світі як міжнародна неурядова організація, що пропагує глобальні цінності гуманізму, доносить культуру і вплив Республіки Корея у найвіддаленіші куточки світу.

Зі створенням першого цивільного уряду в 1993 році культурна політика уряду Південної Кореї відчутно змістила акцент із внутрішньої підтримки політичної влади в бік зростання впливу на міжнародному рівні. Це була центральна частина політичної доктрини президента Кіма Йон Сама – підвищити статус Південної Кореї в усьому світі.

Найважливішою політикою, запровадженою під час президентства Кім Йон Сама, було ставлення до культури країни як частини національного багатства. Йому належить вислів: «Ми живемо в епоху, коли культура керує долею народів. Пришестя інформаційного століття та індустрії знань зробили культурну компетенцію такою, що дорівнює національній компетенції» [57, с. 5522].

Починаючи від президентства Кіма Йон Сама (1993–1998 рр.) культура розглядається всіма урядами Республіки Корея як інструмент розвитку національної економіки. Незалежно від ідеологічних уподобань, правляча еліта поділяє погляд на корейську культуру та її роль як механізму економічного зростання держави [14, с. 114], що в сучасному глобалізованому світі передбачає використання культури і зокрема спорту, як її складової, в якості «м'якої сили» політики для просування державних інтересів Республіки Корея.

7. Міжнародна гуманітарна діяльність, тхеквондо в програмах ОПР

Республіка Корея була країною, яка отримувала допомогу з кінця Другої світової війни (1945 рік) до 1996 року, коли вона стала членом Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD). Після приєднання Республіки Кореї до Комітету сприяння розвитку Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD DAC) у 2010 році уряд прийняв «Рамковий акт про міжнародне співробітництво в галузі розвитку» з метою підвищення узгодженості політики та ефективності міжнародної допомоги. Корея постійно збільшує обсяг своєї офіційної підтримки розвитку (ОПР), щоб сприяти покращенню рівня життя країн, що розвиваються. У 2021 році Корея посіла 15 місце серед 29 країн-членів Комітету сприяння розвитку (DAC) за обсягом ОПР, який оцінюється в 2873 мільйони доларів США, в тому складі двостороння (грантова) допомога, якою здебільшого опікується дер-

жавна агенція KOICA, склала 2168,11 мільйона доларів (75.5% південнокорейської ОПР). У 2019 р. Корея була призначена віце-головою OECD DAC [17, с. 336; 58].

У 2021 році двостороння ОПР Південної Кореї була в основному зосереджена на Азії та Африці – 1,1 мільярда доларів США було виділено для Азії та 593,1 мільйона доларів США для Африки, що становить відповідно 44,7% та 24,2% валової двосторонньої ОПР. 333,5 млн дол. США (13,6%) було виділено країнам Північної та Південної Америки, які мають право на ОПР. Азія та Африка також були головними регіональними одержувачами цільових внесків Республіки Корея в багатосторонній допомозі розвитку, відповідно до політичних пріоритетів її загальної стратегії. Республіка Корея зосередилася на наданні підтримки ОПР для азіатського регіону на основі географічної доступності та культурної близькості на основі «Плану розвитку ОПР», розробленого в 2010 році [58].

Важливим є той факт, що KOICA відкрила свій закордонний офіс в Україні в 2022 році відповідно до політики корейського уряду щодо розширення допомоги та співпраці з Україною [59]. У 2022 році Корея надала Україні 90,1 млн доларів допомоги в рамках ОПР для реагування на наслідки загарбницької війни Росії. Вся ця сума була виключно гуманітарною допомогою [60].

Традиційно південнокорейські проекти ОПР керуються національними інтересами, насамперед економічними. Збільшення експорту до країни-реципієнта є важливою детермінантою процесів розподілу ОПР. На південнокорейську ОПР впливають не лише геополітичні мотиви, а й взаємні економічні інтереси. Крім гуманітарного аспекту, південнокорейська ОПР також покращує політичні та економічні зовнішні відносини, створюючи новий економічний ринок просування так званої «дипломатії природних ресурсів» [17, с. 135], тобто можливості отримати джерела сировини, енергії та нові експортні ринки.

Координаційний механізм ОПР у Південній Кореї включає три рівні: загальну установу, що займається розробкою політики та координацією, наглядові міністерства та агенції-виконавці. Комітет із міжнародного співробітництва в галузі розвитку Республіки Корея (CIDC) має функцію координуючої організації, докладаючи зусиль для підвищення ефективності розвитку та узгодженості політики ОПР, шляхом

координації співпраці між міністерствами. Міністерство закордонних справ та Міністерство економіки та фінансів, як наглядові міністерства, відповідають за надання грантів та пільгових позик відповідно. Міністерство закордонних справ контролює грантові проекти, що надаються установами-виконавцями, головним чином Корейської агенцією міжнародного співробітництва (KOICA). Міністерство економіки та фінансів здійснює нагляд і управління Експортно-імпортним банком Кореї, який надає кредитні програми через Фонд співробітництва економічного розвитку (EDCF). Разом Міністерство закордонних справ і Міністерство економіки та фінансів керують більшою частиною бюджету ОПП Кореї [60].

З моменту вступу до OECD у 1996 році Республіка Корея активно розширювала свою ОПП та зокрема програми «Спорт для розвитку» (SfD). На сьогодні спорт перебуває в центрі уваги уряду як засіб для здійснення програм, пов'язаних з міжнародним співробітництвом розвитку [17, с. 320, 348].

Слід зазначити, що з проголошенням ООН у 2000 році «Цілей розвитку тисячоліття» (ЦРТ) рух SfD, започаткований в 1980-х роках низкою неурядових організацій, міжнародних корпорацій і окремими лідерами в царині спорту, перетворився в потужний інструмент реалізації гуманітарних цінностей. У 2001 році ООН розпочала програму «Спорт заради розвитку та миру» на підтримку ЦРТ, а в лютому 2003 р. в Маглінгені (Швейцарія) було проведено під егідою ООН першу Міжнародну конференцію присвячену «Спорту для розвитку». За підсумками конференції учасниками було прийнято декларацію, яка визначила спорт як ключовий чинник національної й інтернаціональної роботи по розвитку суспільства [61].

3 листопада 2003 р. Генеральна асамблея ООН прийняла резолюцію 58/5 «Спорт як засіб підтримки освіти, здоров'я, розвитку і миру» [62]. Відтоді SfD визначається як потужний міжнародний рух, в який залучені уряди країн, державні і недержавні установи, міжнародні корпорації. У 2013 році 67-ма сесія Генеральної Ассамблеї ООН проголосила 6 квітня «Міжнародним днем спорту на благо розвитку та миру».

25 вересня 2015 року Генеральна асамблея ООН ухвалила Порядок денний у сфері розвитку на період після 2015 року – «Цілі сталого розвитку», як дороговказ щодо скорочення бідності, захисту планети та

забезпечення того, щоб до 2030 року усі люди жили в мирі і достатку. Країни-члени ООН зобов'язалися визначати пріоритетність прогресу для тих країн і спільнот, які найбільше відстають. ЦСР мають на меті покласти край бідності, голоду, СНІДу та дискримінації. У промові в ООН президент Міжнародного олімпійського комітету Томас Бах високо оцінив включення спорту до «Цілей сталого розвитку» після 2015 року, назвавши це історичним моментом, який визнає важливу роль, яку спорт відіграє у просуванні здорового способу життя, освіти, миру та соціальної інтеграції [63].

Корейський підхід SfD зосереджений на залученні урядом Республіки Корея урядових і неурядових установ, таких як Міністерство культури, спорту і туризму (MCST), Корейська агенція міжнародного співробітництва (KOICA), Корейський спортивно-олімпійський комітет (KSOC), університети, спортивні організації опосередковано або безпосередньо до заходів SfD, у першу чергу для досягнення державних інтересів Республіки Корея.

Існує кілька програм, орієнтованих на SfD, через тхеквондо. Держава за посередництва MCST фінансово підтримує відповідні організації, такі як Кукківон, Всесвітня федерація тхеквондо (WT) і Корпус миру тхеквондо (TPC), щоб надати інструкторів, волонтерські групи, обладнання та товари для тхеквондо. Програма TPC вважається провідною програмою SfD у Південній Кореї, яка практикує обмін та волонтерство через тхеквондо. TPC витрачає найбільше бюджету MCST на програми SfD у рамках південнокорейської ОПР [17, с. 62].

Всесвітній корпус миру тхеквондо (Taekwondo Peace Corps) був заснований у 2008 році з гаслом «Мир у всьому світі через великий дух тхеквондо». Всесвітня федерація тхеквондо (WTF) і GCS International – неурядова організація, що має спеціальний консультативний статус при Економічній та Соціальній Раді ООН, заснували Корпус миру таеквондо (TPC) як амбітний проект, розроблений з метою поширити дух тхеквондо і продемонструвати, що спорт справді може сприяти зміцненню глобального миру та спілкування, а також освіти та сталому соціальному розвитку [64]. TPC діє у 130 країнах з 2008 року, однією з проголошених цілей є навчання тхеквондо від новачків до олімпійського рівня. Показово, що волонтерами є добровольці-фахівці віком до 35 років, у царині не тільки спорту, але й мис-

тецтв, корейської літератури та мови [65], що безумовно характеризує ТРС як один з інструментів просування культури Республіки Корея, тобто впливу її «м'які сили» в міжнародній політиці. За словами Президента WT Чунгвон Чоу: «Корпус миру тхеквондо очолить зусилля щодо перетворення тхеквондо на щось більше, ніж просто вид спорту, на інструмент, що сприяє миру в усьому світі та надихає надії та мрії молодих людей в усьому світі» [66].

У 2009 році було офіційно засновано Всесвітній фонд Корпусу миру тхеквондо (*TPC Foundation*) – некомерційну приватну організацію, що перебрала на себе всі організаційні моменти, пов'язані діяльністю Корпусу миру тхеквондо. Фонд ТРС – приватний фонд, який практикує обмін і обслуговування через тхеквондо та корейську культуру, сприяючи дружбі, людяності та миру. Фонд ТРС приймає участь у визначенні країн з метою відправки волонтерів та створює умови безпечної та ефективної діяльності Корпусу миру тхеквондо. Фонд ТРС здійснює програми співробітництва від імені уряду Республіки Корея.

У вітальному листі з приводу створення Фонду ТРС президент Південної Кореї (2008–2013 рр.) Лі Мен Бак зазначив: «Завдяки тхеквондо світ зрозумів Корею. Корейський уряд включив тхеквондо до 10 культурних брендів Кореї, я сподіваюся, що шойно створений Фонд Всесвітнього корпусу миру тхеквондо докладе великих зусиль для глобального служіння» [67]. Фонд ТРС співпрацює з Президентським комітетом з національного брендингу [17, с. 257].

У 2010 році ТРС приєднався до організації World Friends Korea (WFK), що об'єднує волонтерські програми різних міністерств та установ під орудою КОІСА. Гасло WFK – «Кращий світ через обмін інформацією та навчання», оголошені цілі: покращення рівня життя людей у країнах-реципієнтах, зміцнення дружби та взаєморозуміння між Республікою Корея та приймаючими країнами. WFK просуває позитивний імідж Республіки Корея у вигляді різних культурних програм.

МССТ співпрацює з Фондом ТРС в програмах міжнародного співробітництва в галузі розвитку з моменту приєднання Республіки Корея до ОЕСД DAC в 2010 році. Програма ТРС вважається провідною програмою SfD у Кореї, яка практикує обмін та волонтерство через тхеквондо. Фонд ТРС щорічно отримує близько 2 мільйонів доларів від уряду. Періодично фонд отримує пожертви від бізнесу [17, с. 258, 259].

Діяльність ТРС спрямована на:

- навчання тхеквондо, в тому складі змагання, демонстрації, тренування, теоретична підготовка;
- взаємодію громадян приймаючих країн та корейських волонтерів через культурні заходи, допомога учасникам програм у розумінні корейської культури та культури приймаючих країн;
- створення дружніх відносин, щоб спонукати людей відвідати Південну Корею [68].

За період існування ТРС та ТРС Foundation, відправлено понад 2500 волонтерів у 123 країни світу [69]. Волонтери перетворюються у дипломатів, ділячись культурою тхеквондо та сприяючи дружнім відносинам між Кореєю та іншими країнами [70].

Гуманітарний фонд тхеквондо (ТНФ), заснований Президентом WT Чунгвон Чоу, став пріоритетним напрямком зусиль для Всесвітнього тхеквондо після успішної презентації у штаб-квартирі Організації Об'єднаних Націй (Нью-Йорк) 21 вересня 2015 року під час зустрічі Президента WT Чунгвон Чоу з Генеральним секретарем ООН Пан Гі Муну [71; 72].

ТНФ офіційно зареєстровано у квітні 2016 року в Лозанні (Швейцарія) у Міжнародний день миру ООН. «Мир дорожчий за тріумф» – девіз ТНФ, який проголосив Президент WT Чунгвон Чоу. «Оскільки тхеквондо – це більше ніж перемога, це про етику, дисципліну та повагу» – наголосив він [73].

ТНФ підтримує та фінансує розвиток тхеквондо серед біженців та переміщених осіб. ТНФ надає перспективи біженцям та переміщеним особам у всьому світі, навчаючи їх спортивному та бойовому мистецтву тхеквондо. Він підтримує біженців необхідним обладнанням, інфраструктурою та відповідними освітніми програмами, які навчають цінностям олімпізму та глобального громадянства. Тим самим покращується якість життя в таборах біженців та перспективи молоді на майбутнє як громадян світу. Також ТНФ допомагає WT виконувати свої обов'язки міжнародної федерації, пропонує членам та клубам WT, різноманітним організаціям та установам можливість творити добро, роблячи пожертвування або добровільно беручи участь у програмах ТНФ.

ТНФ реалізує свої програми серед біженців в локаціях:

– Табір біженців Азрак в Іорданії, в якому перебуває близько 35000 осіб;

– Табір біженців Кізіба в Руанді – 17000 осіб;

– Табір біженців Махама в Руанді – 45000 осіб;

– Табір біженців Маліндза в Есватіні – 8000 осіб;

– Табір біженців Ельбейлі в Туреччині – 16000 осіб;

Завдяки діяльності ТНФ, тхеквондо є надзвичайно популярним видом спорту в таборах біженців. Гуманітарний фонд тхеквондо та його партнери з 2016 року створили цілісну програму, спрямовану на дітей та молодь в таборах біженців, що поєднує спорт і освіту з метою забезпечення підвищення рівня якості життя, а саме: здоров'я, отримання базових знань для успішного життя в майбутньому, мотивації до позитивних змін у поведінці [74].

Окрім програм в таборах біженців ТНФ впроваджує міські програми:

– Міський проект *Terrains d'Avenir* (Землі майбутнього), Париж, Франція – з 2018 року пропонує заняття тхеквондо в гуманітарних центрах Парижа, де тимчасово розміщені біженці. Ця програма впроваджується спільно з французьким Фондом Олімпійського притулку (ORF) і Міністерством спорту Франції, які її фінансують. Програма спрямована на те, щоб допомогти біженцям і переміщеним особам розвинути почуття причетності до суспільства та визначити позитивний план життя за допомогою спорту [75; 76].

– Міський проект з тхеквондо в Лозанні, який розпочато у серпні 2021 року. Проект має підтримку EVAM (Etablissement Vaudois d'Accueil des Migrants) і BCI (Bureau Cantonal pour l'intégration des Etrangers et la prevention du Racisme) та спрямований на інтеграцію біженців, переважно сиріт, у швейцарське суспільство шляхом вступу до клубу тхеквондо. Займаючись тхеквондо біженці покращують свої мовні навички (французьку), а також вивчають норми суспільного життя Швейцарії [77].

ТНФ проголошує своїми цінностями інклюзивність, лідерство, повагу, терпимість, досконалість і порядність.

Яскраво підкреслюють значення діяльності Гуманітарного фонду тхеквондо та Корпусу миру тхеквондо для посилення міжнародного авторитету Республіки Корея слова Шин Мен Хо, директора Корпусу миру, що їх наводить часопис «Korea Times»: «Цього літа 39 добровольців, які практикували тхеквондо в університетах та спеціалізова-

них школах, були відправлені в сім країн: Лаос, Мексику, Шрі-Ланку, Камбоджу, Киргизстан, Польщу та Фіджі. Волонтери служили дипломатами, ділячись культурою тхеквондо та сприяючи дружнім відносинам між Кореєю та іншими країнами» [78].

На Олімпійських іграх 2020/21 в Токіо троє спортсменів представляли команду біженців – Кімія Алізаде Зонузі (жінки-57 кг), Діна Поурьюнес Лангероуді (жінки – 49 кг) і Абдулла Седікі (чоловіки – 68 кг). Тхеквондо стало третім за представництвом видом спорту в команді біженців після легкої атлетики і дзюдо, і це чудова ілюстрація зусиль THF та WT з розвитку та популяризації виду спорту, який став олімпійським лише в 2000 році [79] та загалом корейської культури.

Діяльність Гуманітарного фонду тхеквондо (THF) була представлена на першому Паризькому форумі миру (PPF), що відбувся 13 листопада 2018 року [80]. У форумі взяли участь 65 глав держав та понад 10000 відвідувачів – представників місцевих органів влади, неурядових організацій та фондів, компаній, експертів та журналістів, які прийняли участь в обговоренні проблем і рішень глобального управління для забезпечення міцного миру [81].

У рамках гуманітарної діяльності WT 12 квітня 2019 р. Всесвітнє тхеквондо (WT) та Міжнародна федерація таеквондо (ITF) продемонстрували силу тхеквондо у сприянні миру під час спільної демонстрації в офісі Організації Об'єднаних Націй у Женеві. З цього приводу Генеральний директор Відділення ООН в Женеві Майкл Меллер сказав: «Спектакль, який ми зараз побачимо, є свідченням сили спорту у забезпеченні миру та примирення, дружби та злагоди. Спорт – важливий інструмент для охоплення молоді всього світу та поширення цінностей, закріплених у Статуті ООН». У відповідь Президент WT, голова THF Чунгвон Чоу зауважив: «WT та ООН поділяють багато спільних цінностей. Саме у штаб-квартирі ООН у Нью-Йорку у 2015 році ми вперше оголосили про Гуманітарний фонд тхеквондо. З того часу ми підтримали низку гуманітарних ініціатив та ініціатив щодо побудови миру по всьому світу» [82].

Діяльність THF сприяє реалізації низки Цілей сталого розвитку ООН:

– Ціль 3 – благополуччя. THF використовує тхеквондо та інші види спорту для досягнення цілей у сфері охорони здоров'я через вивчення життєво важливих форм поведінки.

– Ціль 4 – Якісна освіта. Навчання є ключовим елементом програми ТНФ, розробленої експертами з тхеквондо, а також експертами зі спорту. Тхеквондо використовується як платформа для надання ширшої освіти.

– Ціль 5 – Гендерна рівність. ТНФ надає дівчатам гостинний і безпечний простір для занять спортом і відстоювання своїх прав на рівність, освіту, гідність і безпеку.

– Ціль 8 – Інклюзія. ТНФ створює робочі місця на місцевому рівні, знаходячи тренерів з тхеквондо серед місцевих мешканців і біженців.

– Ціль 16 – Мир і справедливість. Програма ТНФ допомагає біженцям стати повноцінними громадянами світу.

– Ціль 17 – Партнерство. ТНФ прагне співпрацювати з іншими спортивними організаціями для сприяння духу гуманізму, підтримки діяльності розвитку, для посилення співпраці та обміну інформацією [83].

18 жовтня 2023 р. WT та ТНФ отримали нагороду «Ініціатива року» на церемонії Peace and Sport Awards 2023, що відбулася в Саудівській Аравії, на знак визнання результативної роботи з підтримки соціально незахищених громад у всьому світі. Доктор Чунгвон Чоу з цього приводу сказав: «Ми дуже пишаємося тим, що отримали цю нагороду як визнання роботи, яку Всесвітнє тхеквондо і Гуманітарний фонд тхеквондо роблять для підтримки біженців і переміщених осіб у всьому світі.

Як зазначив президент МОК Томас Бах під час 141-ї сесії МОК у Мумбаї (Індія) в жовтні 2023 року: «Тхеквондо відіграє провідну роль у допомозі глобальній кризі біженців» [84].

Відкриваючи нові можливості дітям і молоді з сімей біженців та переміщених осіб, ТНФ викликає повагу до Республіки Корея та її громадян у мільйонів людей у світі, створює зацікавленість культурою і традиціями Кореї, що в підсумку приносить Республіці Корея і економічний і політичний зиск.

8. Тхеквондо в програмах Корейської агенції міжнародного співробітництва (KOICA)

Як уже зазначалося в цій роботі, співпраця Південної Кореї з питань розвитку загалом керується двома ключовими міністерствами: Міністерством закордонних справ і Міністерство економіки та фінан-

сів. Міністерство закордонних справ відповідає за політику допомоги Республіки Корея та опікується приблизно половиною всієї двосторонньої ОПР. Ця допомога реалізується через Корейську агенцію міжнародного співробітництва (КОІСА) [85].

КОІСА – установа, що фінансується урядом, була створена, щоб задіяти міжнародну допомогу в різних сферах. Її заснування призвело до об'єднання процесів корейської міжнародної допомоги та сприяло ефективній участі в них тхеквондо [17, с. 63, 272].

КОІСА є важливим учасником корейської ОПР і у багатьох секторах очолює міжнародну співпрацю. КОІСА створено 1 квітня 1991 року, як агенцію Міністерства закордонних справ Республіки Корея, на підставі Закону Республіки Корея «Про міжнародне співробітництво Кореї» № 4314 від 14 січня 1991 року [86] та Указу Президента Республіки Корея № 13328 від 18 березня 1991 року [87], для максимального забезпечення національних інтересів Республіки Корея у міжнародному співробітництві з розвитку. Республіка Корея використовує свою політику міжнародного співробітництва як каталізатор власного економічного та соціального розвитку.

Вирішальним фактором, який призвів до створення КОІСА, була очікувана цінність ОПР як політико-дипломатичного інструменту уряду. КОІСА безпосередньо пов'язана з Міністерством закордонних справ, керується та контролюється ним з метою виконання різноманітних проектів міжнародного розвитку та співробітництва і сприяння дружнім, співробітницьким відносинам і взаємному обміну між Республікою Корея та країнами, що розвиваються в рамках програм офіційної підтримки розвитку.

Загалом з 1991 по 2021 рік включно КОІСА надала 8,5 мільярдів доларів грантової допомоги 174 країнам [88].

Зі створенням КОІСА Республіка Корея розпочала повноцінну участь у міжнародних програмах допомоги. КОІСА стала домінуючою агенцією управління всіма державними грантами, проектами та програмами технічного співробітництва [13, с. 126].

З самого створення важливим і потужним напрямком діяльності КОІСА став спорт. КОІСА управляє двома видами корейських спортивних грантів: проекти спортивної допомоги (будівництво спортивних споруд та забезпечення спортивним обладнанням) та програми

технічного співробітництва в галузі спорту (спортивне волонтерство та програми навчання тхеквондо) [24].

Спортивні програми KOICA мають на меті виконати цілі Південної Кореї щодо офіційної допомоги розвитку та функціонують протягом трьох десятиріч як:

- 1) інструмент міжнародного розвитку;
- 2) інструмент міжнародної дипломатії;
- 3) інструмент внутрішньої політики південнокорейської держави.

KOICA пропонує заходи, пов'язані з тхеквондо, маючи на меті досягнення політичних цілей корейського уряду. Корейським інструкторам надано легітимність експертів, оскільки тхеквондо походить з Кореї і позиціонується як національний спорт. У 1972 році уряд Республіки Корея вперше направив інструкторів з тхеквондо до Лесото, програма була передана KOICA у 1991 році, продовжуючись під назвою «Відправлення інструкторів з тхеквондо» (DTI) до 2008 року. З 2008 року програма DTI перебуває під наглядом корейського MCST і передана у безпосереднє підпорядкування Корпусу миру тхеквондо (TPC) [13, с. 41, 45], однак загальне керівництво лишається за KOICA, оскільки у 2009 році корейський уряд об'єднав різні розпорешені волонтерські закордонні проекти в установу Всесвітні друзі Кореї (WFK). Програма WFK включає різні корпуси волонтерів, і KOICA було обрано як загальну агенцію їх реалізації. Практично всі волонтерські програми WFK знаходяться під орудою KOICA. У 2010 році програма TPC офіційно приєдналася до WFK. Програма WFK є частиною проекту грантової допомоги країнам-реципієнтам і курується KOICA. Мінфін обслуговує проекти грантової допомоги через обговорення та координацію з KOICA. Міністерство закордонних справ і KOICA, започаткувавши програми міжнародних волонтерів KOICA (WFK-KOV), наслідують не тільки гуманітарні цілі, але й національні інтереси Республіки Корея [17, с. 279].

KOICA пропонує програми: спортивне волонтерство, інструктори тхеквондо (DTI) та спортивна допомога.

Фахівці-волонтери KOICA залучені не тільки у сфері фізичного виховання та шкільного спорту, а також в спортивних федераціях, громадських спортивних центрах, поліції, армії та спортивних департаментах місцевого та національного рівня управління країн-реципієнтів [13, с. 41].

Програми технічної співпраці KOICA в рамках спортивної царини можна розділити на два типи: спортивні волонтери та відправлення інструкторів тхеквондо (ДТІ). Відправлення інструкторів тхеквондо (ДТІ) було частиною програми KOICA «Відправлення експертів». Програма ДТІ не становила значної кількості інструкторів всієї програми KOICA «Відправлення експертів» (з 1991 по 2008 рік 283 фахівця з загальних 1508), але її значення було суттєво більше кількісних показників. KOICA започаткувала програми ДТІ як спортивні програми культурного співробітництва, щоб передати традиційну корейську культуру приймаючим країнам через спільне опанування корейського національного виду спорту тхеквондо і укріплення дружніх взаємних відносин співпраці шляхом долучення багатьох учнів, дружніх до Республіки Корея, в приймаючих країнах. ДТІ програми KOICA та їхні інструктори успішно увімкнули корейську ОІР через ознайомлення з корейською мовою та культурними традиціями, що зрештою дозволило розвивати елітне тхеквондо в країнах-реципієнтах.

Іншою цікавою програмою стала технічна програма співпраці KOICA «Персонал міжнародного співробітництва» (ІСР), яка діяла з 1995 по 2014 рік. ІСР було створено для вирішення труднощів, з якими KOICA зіткнулася під час найму кваліфікованої корейської молоді як волонтерів. Ця програма – альтернатива військовій службі для молодих корейських чоловіків, що підлягали призову в армію. Усі волонтери ІСР тхеквондо мали принаймні чорний пояс четвертого дану або сертифікат інструктора тхеквондо.

Проекти допомоги спорту, до яких дотичне KOICA, передбачають будівництво спортивних центрів та забезпечення спортивним обладнанням, а також впровадження малих спортивних ініціатив у партнерстві з технічними програмами в країнах-одержувачах. KOICA реалізувала багато проектів спортивної допомоги в країнах-одержувачах протягом трьох десятиріч. Більшість програм спортивної допомоги включають будівництво спортивних центрів та споруд тхеквондо з метою підвищення рівня національних спортсменів-тхеквондистів приймаючих країн та сприяння зростанню популярності тхеквондо WT. Наприклад: будівництво Залу тхеквондо в Тунісі (1997–1998 рр.) [24], Корейсько-Індонезійський спортивний центр дружби, побудований в 2005 році в Джакарті [89], створення тренувальних центрів для молоді в Академії

тхеквондо табору біженців Заатарі – 2017 рік [90], у 2023 році збудовано Центр професійного навчання тхеквондо в школі APF в Непалі [91]. Будується і буде відкритий в 2025 році комплекс тхеквондо в Бутані з залом на 1200 глядачів вартістю 6,8 млн. доларів [92].

Спортивна допомога вважається найполітизованішою практикою КОІСА у спорті, її мета – отримати зиск національним інтересам Республіки Корея від допомоги країнам-одержувачам, так, наприклад, збудувавши Зал тхеквондо разом з Національним центром підготовки тренерів та інженерної підготовки в Тунісі, Південна Корея отримала навзаєм підтримку в голосуванні ФІФА, щодо проведення чемпіонату світу з футболу 2002 року [24].

Тож Республіка Корея керується не тільки рішучістю досягати цілей, пов'язаних із міжнародною підтримкою розвитку, а й політичними міркуваннями, такими як бажання приєднатися до спільноти передових країн Глобальної Півночі – членство, яке традиційно надавалося лише західним (європейським) націям. Це важливо, оскільки символізує перевагу в економіці та технологіях, а також у культурній та політичній царині [13, с. 49].

Більшість корейської ОПП зосереджено на країнах, що розвиваються: Азії, особливо Південно-Східної Азії, Африки, Латинської Америки, Середнього Сходу, Океанії, Східної Європи та країни минулого СРСР [93]. Це засіб Республіки Корея зміцнити свої позиції, як домінуючої регіональної сили і середньої сили на світовій арені. КОІСА, як провідник державних програм, пов'язаних із корейською політикою міжнародного розвитку, використовує спорт як інструмент для вирішення цілей та політичних завдань держави.

Тхеквондо WT навмисно включено до південнокорейських міжнародних програм розвитку і пропагується як національний традиційний вид спорту – корейське бойове мистецтво. У спортивних дискурсах КОІСА програми тхеквондо зазвичай визначають способи покращення умов для занять спортом та розвитку елітного спорту в країнам-одержувачах. Як наслідок, спортсмени з країн-одержувачів, які досягли успіху на міжнародних спортивних змаганнях, допомагають Південній Кореї використовувати спорт як засіб підвищення її міжнародного авторитету.

Особливістю спортивної діяльності КОІСА з 2008 року є велика увага до показових виступів з тхеквондо за кордоном. У 2009 році була

створена демонстраційна команда Всесвітнього тхеквондо, яка відіграє провідну роль у популяризації тхеквондо в усьому світі, презентуючи тхеквондо для публіки переважно на офіційних церемоніях спортивних подій, таких як Олімпійські ігри, Юнацькі Олімпійські ігри, Універсиади, тощо. Демонстраційна команда WT також виступає в особливих випадках і в таких місцях, як Ватикан, штаб-квартира ООН, музей МОК, щоб донести голос Республіки Корея світові через тхеквондо в контексті девізу WT «Мир дорожчий за тріумф». Місія Демонстраційної команди WT не обмежується популяризацією тхеквондо, а являє собою внесок Республіки Корея у підтримання миру в глобальному світі через улюблений вид спорту мільйонів людей – тхеквондо WT [94].

Вклад KOICA у розвиток елітного спорту в країнах-реципієнтах в кінцевому підсумку служить дипломатичній меті – піднесенню міжнародної позиції Республіки Корея. Міжнародний престиж постає як стратегічна функція, диспозитив, що організовує зв'язки між навчанням корейському спорту – тхеквондо WT, програмами міжнародного розвитку та дипломатичними цілями держави [13, с. 198].

9. Тхеквондо в програмах навчання і туризму

Згідно з визначенням, прийнятим Генеральною Асамблеєю Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) на її 22-й сесії (2017 р.), культурний туризм означає вид туристичної діяльності в якій головною мотивацією відвідувача є вивчення, відкриття, досвід і споживання матеріальних і нематеріальних культурних пам'яток/продуктів у туристичному місці. Ці пам'ятки/продукти стосуються набору різних матеріальних, інтелектуальних, духовних та емоційних особливостей суспільства, які охоплюють мистецтво та архітектуру, історичну та культурну спадщину, кулінарну спадщину, літературу, музику, творчі індустрії та живі культури з їхнім способом життя, цінностями, віруваннями і традиціями [95].

Оскільки спорт є складовою культури (глобальної і національної), спортивний туризм безумовно слід розглядати як різновид культурного туризму, що ставить за мету і розважальні і освітні цілі, а його учасники є не тільки глядачами, але й дійовими особами спортивних тренувань, змагань, спортивних шоу та навчальних програм. Тож люди, що подорожують світом з метою вивчення бойових мистецтв здебільшого ставлять за мету разом освіту, змагання і розваги.

Найпрестижнішим навчальним закладом Республіки Корея є Сеульський національний університет (SNU). На сьогодні університет включає шістнадцять коледжів, десять аспірантур, 125 науково-дослідних інститутів та інших різноманітних дочірніх установ. Цей навчальний заклад, з 50-ти найкращих університетів світу, пропонує ступені магістра і доктора філософії в спортивному менеджменті. Оскільки SNU розташований у Сеулі – столиці Південної Кореї, він може запропонувати своїм студентам, окрім навчальних програм, широкий спектр культурних і розважальних можливостей [96].

Програма «Мрійте разом, майстер» (DTM), що запроваджена в SNU, це навчальний курс, який вважається однією з провідних спортивних програм ОІП Республіки Корея [17, с. 205].

У червні 2012 року Міністерство культури, спорту та туризму Південної Кореї і Національний олімпійський комітет провели консультації з МОК та відповідними зацікавленими сторонами щодо освітньої програми для спортивних адміністраторів. У лютому 2013 року MCST запустило Dream Together Project (Проект «Мріємо разом»), щоб поділитися з країнами, що розвиваються, спортивним досвідом і ноу-хау Південної Кореї, накопиченими за декілька десятиріч діяльності. У березні 2013 року Відділ розвитку талантів глобального спортивного менеджменту Сеульського національного університету підписав меморандум про взаєморозуміння зі Всесвітньою федерацією тхеквондо. А у вересні 2013 року почали навчання перші 23 студента-магістранта з країн Глобального Півдня [97].

Dream Together Master (DTM) – глобальна ініціатива Республіки Корея, яка спрямована на сприяння світовому розвитку спорту шляхом навчання, підтримки та єднання майбутніх лідерів у сфері спортивного менеджменту. MCST і Корейський фонд сприяння спорту (KSPO) підтримують цю програму через Сеульський національний університет для навчання нових поколінь спортивних адміністраторів у країнах, що розвиваються і задоволення потреб цих країн у розвитку спортивного сектору [98].

Магістерська програма Dream Together Master – це повна стипендіальна програма, що фінансується Міністерством культури, спорту та туризму Південної Кореї (MCST) та Корейським фондом сприяння спорту (KSPO) [99].

На міжнародному рівні MCST та SNU в межах програми DTM співпрацюють з Асоціацією національних олімпійських комітетів (ANOC), Міжнародною федерацією університетського спорту (FISU), Офісом ООН зі спорту на благо розвитку та миру [17, с. 208] з метою сприяння розвитку спорту в міжнародному співтоваристві.

З моменту створення DTM за програмою пройшли навчання 212 студентів з 58 країн, що розвиваються [100].

Обов'язковою вимогою для абітурієнтів програми Dream Together Master є знання англійської, некорейське громадянство батьків і приналежність до країни, визначеною у списку одержувачів ОНР, наданому DAC ОЕСР [101].

Dream Together Master реалізується в партнерстві Сеульським національним університетом, Міжнародною федерацією університетського спорту, Міжнародною федерацією тхеквондо, Міжнародним олімпійським комітетом, Міністерством культури, спорту та туризму Кореї та Корейським фондом сприяння спорту [102].

Важливим є те, що випускники, об'єднані в Асоціацію випускників магістратури «Мрійте разом» (DTMA), мають можливість не втрачати зв'язок зі своєю alma mater – SNU і перспективу міжнародного спілкування [103], це також є потужним засобом для досягнення цілей розвитку спорту як сили, що об'єднує світ, а магістри DTM розповсюджують по різних країнам інформацію про культуру Республіки Корея, доброзичливість, гостинність і працелюбність корейців. І хоча далеко не всі магістранти DTM мають стосунок до тхеквондо WT, але в кожному випуску магістрів є представники цього виду спорту з різних країн [104].

Окрім програми DTM Сеульського національного університету, натеper існує вісімнадцять чотирирічних університетських курсів, шість дво- і трирічних коледжів і два кіберуніверситети, які пропонують вчені ступені в галузі тхеквондо. Всі вони включають спортивну освіту, яка робить акцент на тхеквондо або спеціалізується на ньому. Деякі установи поєднують навчання тхеквондо з іншими напрямками навчання. Наприклад, в університеті Шинхан основна увага приділяється навчанню тхеквондо, в університеті Ханам є факультет тхеквондо та безпеки, який надає освіту в галузі безпеки у поєднанні з тхеквондо, а університет Косін надає знання як проповідувати християнство.

янство разом із навчанням тхеквондо. Особливий напрям освіти являють собою кіберуніверситети, оскільки вони не пропонують практичних (з фізичною присутністю) курсів у своїх навчальних програмах.

Вимоги до вступу в університети сильно різняться, і лише в кількох корейських університетах є аспірантура з тхеквондо. Натомість аспіранти в інших корейських університетах можуть обрати тему дисертації, що пов'язана з тхеквондо [105].

Стосовно значущості спортивного туризму слід зазначити – у 2023 році загалом світовий ринок спортивного туризму було оцінено в 324 мільярди доларів США, і очікується, що до 2030 року він зросте до 1803 мільярдів доларів із середньорічним зростанням 35,2% протягом прогнозованого періоду. Глобальний спортивний туризм є одним із найбільш швидкозростаючих секторів у туристичній індустрії [106]. На сьогодні Європа є найбільшим ринком спортивного туризму, але Азіатсько-Тихоокеанський регіон розвивається найшвидше і очікується, що він перевищить частку Європи в наступні десять років.

Що стосується південнокорейського туризму взагалі, Міністерство культури, спорту та туризму Республіки Корея прагне збільшити кількість в'їзних туристів до 30 мільйонів людей у 2027 році, одночасно збільшуючи дохід від туризму до 30 мільярдів доларів США [107].

Загальний дохід Республіки Корея від туризму у 2022 році склав 11,78 мільярдів доларів США [108]. При тому доля спортивного туризму склала біля 7 мільярдів доларів США [109].

Ринок спортивного туризму Південної Кореї пропонує унікальне поєднання спорту, культури та природної краси. Завдяки різноманітному спектру спортивних заходів, державній підтримці та інфраструктурі світового рівня країна успішно позиціонує себе привабливим суб'єктом спортивного туризму [110].

Яскравим прикладом використання бренду тхеквондо для розвитку спортивного туризму є створення Парку тхеквондо «Taekwondowon».

Національними зборами Республіки Корея у 2007 році був прийнятий «Закон про розвиток тхеквондо і створення Парку тхеквондо». Місцем розташування парку тхеквондо було визначено Муджу (провінція Чоллабук) – невеликий повіт з населенням близько 23000 осіб, територія з чудовою природою та захоплюючими краєвидами. До того

ж, за легендою, район Муджу під назвою Кучхон-дон – це місце, де 9000 воїнів епохи Самхан навчалися бойовим мистецтвам [44].

Комплекс вартістю 247 мільярдів вон (243 мільйони доларів), що займає площу 2,3 квадратних кілометри було урочисто відкрито 4 вересня 2014 року [111].

На території комплексу розміщено багатофункціональну арену (2360 м²) для проведення міжнародних змагань з тхеквондо, тренувань та різноманітних великих заходів, яка здатна вмістити 4571 глядачів, в тому складі 48 з особливими потребами, а також трибуни і приміщення для преси, зал очікування для спортсменів, тренувальний центр, зал для силових тренувань, лекційний зал.

Відвідувачам, окрім спортивних заходів, пропонується цікава і різноманітна розважальна програма:

– Банді-Ленд на площі 122314 м² – тематичний парк, що включає музей комах, школу природи, зону екологічного відновлення світлячків та оранжерею. Відвідувачі можуть дізнатися про 13500 видів комах за допомогою відеороликів та помилуватися ботанічним садом.

– Винна печера – місце для витримки, зберігання та продажу вин Miujumeogi, яке було збудовано шляхом ремонту робочого тунелю гідроакумуляуючої електростанції. Увійшовши у винну печеру, можна оглянути вина та насолодитися безкоштовними зразками. Ці вина виробляються з винограду, вирощеного в Муджу.

– Село традиційної культури та ремесел Бандигол включає традиційну ремісничу майстерню, центр здоров'я, центр культури способу життя і багато іншого. Є також художній музей, присвячений Чхве Буку, майстру малювання приморських пейзажів династії Чосон та літературний дім, присвячений Кім Хван Те, піонеру корейської критичної літератури.

– Храм, розташований на горі Чокчансан, який був заснований на 3-му році правління короля Чхунеля за часів династії Коре (1277 рік) та будівля архіву, що збудована у 1614 році.

– Підземна електростанція, озеро Чоксанхо (верхня гребля) і озеро Муджухо (нижня гребля), а також центр передачі енергії з різними атракціонами для демонстрації методів вироблення електроенергії.

– Miuju Resort – гірський курорт, розташований у Національному парку Тогюсан, є місцем для відпочинку на всі чотири сезони, яке пропонує гармонію природи та людини, а також мистецтва та здоров'я [112].

Туристичні програми забезпечують щорічне відвідування Парку тхеквондо більше ніж 300000 туристів. Примітно, що «Taekwondowon» був обраний як один із 100 найкращих корейських туристичних місць Корейською туристичною організацією у 2019/2020 році та був визнаний основним туристичним напрямком у Південній Кореї [44].

10. Висновки

Олімпійське тхеквондо (тхеквондо WT) – унікальне явище не тільки в царині спорту, культури, але й у політиці. Практично ні один з олімпійських видів спорту, окрім, можливо, дзюдо, не позиціонується настільки потужно як національний, а ніж тхеквондо WT.

Розвиток і поширення тхеквондо WT у світі з 1961 року знаходиться під постійною увагою південнокорейської держави. Створивши тхеквондо практично з нуля, міфологізувавши патерн тхеквондо, керівництво Республіки Корея, починаючи з 1961 року, цілеспрямовано вибудовувало алгоритм діяльності інституцій тхеквондо, спочатку з метою сприяння єднанню південнокорейських громадян на засадах патріотизму і націоналізму, а згодом для демонстрації успіхів Республіки Корея всьому світові, перетворивши тхеквондо у своєрідний політичний проєкт, культурну візитівку держави, інструмент «м'якої сили» в політиці, що зацікавлює і заохочує до спілкування та співпраці як керівництво інших держав, неурядові міжнародні організації, так і пересічних громадян різних країн.

Тхеквондо WT має національні федерації практично у кожній країні світу. Гуманітарна діяльність державних і недержавних установ Республіки Корея, представляючих олімпійське тхеквондо, презентує Південну Корею як розвинену, мирну, дружню до іноземців державу.

Республіка Корея має унікальний досвід перетворення з країни, що отримує допомогу, в країну – надавача офіційної допомоги розвитку. І заходи, пов'язані з поширенням тхеквондо WT у країнах, що розвиваються, займають надважливе місце в програмах ОПР Республіки Корея.

Республіка Корея ефективно впроваджує індустрію національної культури. «Корейська культурна хвиля» і зокрема тхеквондо WT, стали важливими складовими національної економіки та суспільних процесів. Фактично тхеквондо WT є першим успішним міжнародним культурним експортом Південної Кореї. Корейська культура загалом та її

яскравий прояв – тхеквондо WT, як «м'яка сила» в політиці, у тандемі з національною економікою, що працює як «жорстка сила», сприяють посиленню ролі Республіки Корея як регіонального і світового лідера.

Вислів «Спорт поза політикою», який ми досить часто зустрічаємо в медіа та чуємо з вуст політиків і чиновників різного рівня, – не більше ніж спроба маніпуляції громадською думкою. Фізична культура і спорт, як частка національної і світової культури, є засобом і складовою політики. Спорт вищих досягнень, великий спорт – невід'ємна складова сучасної великої політики.

Феномен тхеквондо WT, як своєрідного політичного проєкту, метою якого була спочатку легітимізація військового керівництва Республіки Корея, що отримало владу внаслідок державного перевороту, та об'єднання громадян навколо ідей націоналізму і патріотизму, а згодом – посилення авторитету Республіки Корея та просування її інтересів на світовій арені, безумовно заслуговує подальшого вивчення.

Список літератури:

1. Universal language of sport brings people together/UN. Press ReleaseSG/SM/9579. 05 November 2004. URL: <https://press.un.org/en/2004/sgsm9579.doc.htm> (дата звернення: 20.02.2024).
2. Herguner B. The IOC as a transnational organization: Paradigm shift and its rising role in global governance. *SageJournals*. 22 June 2012. Vol. 15. Issue 2. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2233865912447088> (дата звернення: 20.02.2024).
3. Joseph S. Nye Jr. Whatever happened to soft power? *The Jordan Times*. 11 January 2022. URL: <https://jordantimes.com/opinion/joseph-s-nye/whatever-happened-soft-power> (дата звернення: 22.12.2023).
4. IOC // official site. URL: <https://olympics.com/ioc/national-olympic-committees> (дата звернення: 22.12.2023).
5. UN // official site. URL: <https://www.un.org/en/about-us> (дата звернення: 21.12.2023).
6. World Taekwondo General Assembly | Baku 2023 / World Taekwondo. Official site. URL: <http://m.worldtaekwondo.org/wtnews/view.html?nid=140009> (дата звернення: 02.07.2023).
7. Moenig U., Kim M. A Critical Review of the Historical Formation of Olympic-Style Taekwondo's Institutions and the Resulting Present-Day Inconsistencies. *The International Journal of the History of Sport : Asia Regional Issue*. 2017. Vol. 34. Issue 12. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09523367.2017.1385603> (дата звернення: 02.07.2023).

8. «Peace is More Precious than Triumph» / World Taekwondo. Official site. 28 February 2022. URL: <http://m.worldtaekwondo.org/wtnews/view.html?nid=138702> (дата звернення: 02.07.2023).
9. Войтович Р.В. Вплив глобалізації на розвиток сучасного світу. URL: <http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2013/06/blog-post.html> (дата звернення: 10.07.2023)
10. Of discussion in the Assembly on January 30, 2003 (7th session) / Parliamentary Assembly of the Council of Europe. Committee on the Environment, Agriculture and Local and Regional Affairs. URL: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewHTML.asp?FileID=9961> (дата звернення: 01.08.2023).
11. Modelski G., Devezas T., Thompson W. Globalization as Evolutionary Process Modeling global change. New York : Taylor & Francis Group, 2008. 444 p.
12. Globalization and development: [Economic and Social Commission for Latin America and the Caribbean]. 29th session. Brasilia, Brazil, 6-10 May 2002 / United Nations Digital Library. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/475544> (дата звернення: 01.08.2023).
13. Dongkyu Na. A Sociocultural Analysis of Korean Sport for International Development Initiatives: Thesis submitted of Doctor of Philosophy in Human Kinetics. Ottawa, Canada, 2021. 330 p. URL: <https://ruor.uottawa.ca/server/api/core/bitstreams/681c0749-cc9a-48a2-8031-c71ae8e530d2/content> (дата звернення: 01.08.2023).
14. Park M. South Korean culture History between 1960s and 2012. *International Journal of Korean Humanities and Social Sciences*. November 2016. URL: https://www.researchgate.net/publication/313872237_SOUTH_KOREA_CULTURAL_HISTORY_BETWEEN_1960S_AND_2012 (дата звернення: 03.08.2023).
15. Бельська Т. В. Інституційний вимір глобального громадянського суспільства. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 44 (1). С. 71–81. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_44\(1\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_44(1)_10) (дата звернення: 03.08.2023).
16. Lee E.-J. The 1960 sin South Korea Modernisation, Nationalism and the Pursuit of Democratisation. *International Quarterly for Asian Studies*. 2021. Vol. 52. Ed. 3/4. P. 187–205. URL: <https://www.proquest.com/docview/2585494907?sourcetype=Scholarly%20Journals> (дата звернення: 04.08.2023).
17. Park J. Sport for Development Approaches in South Korea: Setting National Preferences and Sharing Ideas in view of SfD Programmes: Doctoral thesis accepted for the degree PhD in Social Sciences. German, Cologne, 2022. 462 p. URL: <https://d-nb.info/1278449361/34> (дата звернення: 04.08.2023).
18. Галушка В. Ю. Теоретико-методичні засади управління проектами. *Підприємництво, господарство, право*. 2020. С. 431–434. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.7.72> (дата звернення: 04.08.2023).
19. Вороніна К. Ю. Теоретичні підходи до визначення політичного проектування. *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 1. С. 9–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpdu_2015_1_4 (дата звернення: 04.08.2023).
20. Митрохіна Т. М. Політичний проект як категорія політичної науки. IDEAS. 2015. URL: <https://ideas.repec.org/a/scn/009938/15846094.html> (дата звернення: 06.08.2023).

21. Auh S. Y. The Military in the Politics of South Korea, 1961–1966: The Role of Political Institution-Building: Master's Theses Degree of Master of Arts. Michigan, 1971. 150 p. URL: https://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3848&context=masters_theses (дата звернення: 06.08.2023).

22. Koo Y. Evolution of Industrial Policies and Economic Growth in Korea: Challenges, Crises and Responses. European Review of Industrial Economics and Policy. 2013. URL: <https://hal.science/hal-03470146/document> (дата звернення: 10.08.2023).

23. Sport as a nation-branding tool: The case study of Qatar / ESSEC Business School. 24 January 2022. URL: <https://sports-chair.essec.edu/resources/research-reports/sport-as-a-nation-branding-tool-the-case-study-of-qatar> (дата звернення: 10.08.2023).

24. Na D., Dallaire Ch. The diplomatic roles of Korean state-run sport for development programs. *Sage Journals*. December 2022. Vol. 57. Issue 8. URL: <https://journals.sagepub.com/toc/irsb/57/8> (дата звернення: 10.08.2023).

25. Porteux J. N., Choi K. J. Hallyu as Sports Diplomacy and Prestige Building. *Culture and Empathy*. October 2018. 1(1-4). P. 70–87. URL: https://www.researchgate.net/publication/328579158_Hallyu_as_Sports_Diplomacy_and_Prestige_Building (дата звернення: 15.08.2023).

26. Cho S., Moenig U., Nam D. The available evidence regarding T'aekkyon and its portrayal as a «traditional Korean martial art». *Acta Koreana*. December 2012. 15(2). P. 341–368. URL: https://www.researchgate.net/publication/279154006_The_available_evidence_regarding_T'AEKKYON_and_its_portrayal_as_a_traditional_Korean_martial_art (дата звернення: 15.08.2023).

27. Hong F., Gwang Ok G. *Martial Arts in Asia History, Culture and Politics*. Abingdon-on-Thames, United Kingdom : Taylor&Francis, 2018. 134 p.

28. Sun S. Martial Arts. URL: <https://martialartsasheville.com/history-and-benefits-of-tae-kwon-do/> (дата звернення: 15.08.2023).

29. Kang W.S., Lee K. M. Portions of The Modern History of Tae Kwon Do. Bokyung Moonhwas. 1999. URL: http://www.martialartsresource.com/anonftp/pub/the_dojang/digests/history.html (дата звернення: 20.08.2023).

30. Hong E. Elite Sport and Nation-Building in South Korea: South Korea as the Dark Horse in Global Elite Sport. *The International Journal of the History of Sport*. May 2011. 28(7). P. 977–989. URL: https://www.researchgate.net/publication/233271531_Elite_Sport_and_Nation-Building_in_South_Korea_South_Korea_as_the_Dark_Horse_in_Global_Elite_Sport (дата звернення: 20.08.2023).

31. Won H.-J, Hong E. The development of sport policy and management in South Korea. *International Journal of Sport Policy and Politics*. 28 July 2014. P. 141–152. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19406940.2014.900104> (дата звернення: 22.08.2023).

32. Тіт О. Г. «Політичний проект»: до питання визначення поняття. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2019. Том 2. № 1. URL: <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/article/view/957> (дата звернення: 22.08.2023).

33. Норріс Ч., Абрахам К. Всем бедам назло. Київ : Брайт Букс, 2019. 224 с.
34. Park Jung-tae // Wikipediathe free encyclopedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Park_Jung-tae (дата звернення: 24.08.2023).
35. Park S. M. The Paradox of Postcolonial Korean Nationalism: State-Sponsored Cultural Policy in South Korea, 1965–Present. *Journal of Korean Studies*. 2010. 15 (1): P. 67–93. DOI: <https://doi.org/10.1215/07311613-15-1-67> (дата звернення: 26.08.2023).
36. Droubie P. Japan's Rebirth at the 1964 Tokyo Summer Olympics. Japan Society. 2024. URL: https://aboutjapan.japansociety.org/japans_rebirth_at_the_1964_tokyo_summer#sthash.FvyPFDgg.yY1gNByI.dpbs (дата звернення: 24.08.2023).
37. Ozaki M., Kaneko F. A history of post-war sport policy in Japan and the United Kingdom. *Hitotsubashi Journal of Social Studies*. December 2011. Vol. 43. No. 2. P. 81–102. URL: <https://www.jstor.org/stable/43294559> (дата звернення: 25.08.2023).
38. Tomizawa R. The Mighty Legacy of the 1964 Tokyo Olympics: Three Reasons Why 1964 Was the Greatest Year in Japanese. True Tokyo. 24 July 2021. URL: <https://www.tokyoupdates.metro.tokyo.lg.jp/en/post-334/> (дата звернення: 25.08.2023).
39. Simensen J. Democracy and Globalization: Nineteen Eighty-nine and the «Third Wave». *Journal of World History*. 1999. Vol. 10. № 2. P. 391–411. URL: <https://muse.jhu.edu/article/18310> (дата звернення: 26.08.2023).
40. Allen R. E. Financial crises and recession in the global economy. Edward Elgar Publishing. 5th edition. 2023. 214 p. URL: <https://www.e-elgar.com/shop/gbp/financial-crises-and-recession-in-the-global-economy-9781803927589.html> (дата звернення: 28.02.2024).
41. Бочан І. О., Михасюк І.Р. Глобальна економіка. Київ : Знання, 2007. 403 с.
42. South Korea GNI per capita 1962–2024 / Macrotrends LLC. 2024. URL: <https://www.macrotrends.net/countries/KOR/south-korea/gni-per-capita> (дата звернення: 20.02.2024).
43. Wikipediathe free encyclopedia. *Contributors Olympedia, KimUn-Yon Biographical information*. URL: <https://www.olympedia.org/athletes/899212> (дата звернення: 20.02.2024).
44. Seungyup L. The Impact of Attracting a Mega-Sport Facility on the Development of a Small Town: A Case Study on Taekwondowon in Muju, South Korea. *Sustainability*. 2022. 14(11). URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/11/6694> (дата звернення: 27.08.2023).
45. Lee S-Y. Taekwondowon aims to be 'holy site' of the martial art. Korea Herald Published. September 2014. URL: <https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20140901001136> (дата звернення: 27.08.2023).
46. Kukkiwon // official site. URL: <https://www.kukkiwon.or.kr/base/contents/view?contentsNo=62&menuLevel=3&menuNo=55> (дата звернення: 29.08.2023).
47. Chung T.-H. A Big Man Who Embraced the World Kim Un-yong / translation Colin A. Mouat. Republic of Korea : Seoul Selection, 2018. 349 p.

48. Чой Сунг Мо Ч. Тхэквондо для начинающих. 2009. 30 с. URL: <https://coollib.com/b/269569-choy-sung-mo-thekvondo-dlya-nachinayuschih> (дата звернення: 02.09.2023).

49. Márquez-Ruarte J., Aghevli B.B. III The Years of Crisis (1979–80). IMF eLIBRARY. August 1985. URL: <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9780939934515/C3.xml> (дата звернення: 02.09.2023).

50. Mangan J.A., Ok G., Park K. From the destruction of image to the reconstruction of image: a sports mega-event and the resurgence of a nation – the politics of sport exemplified. *The International Journal of the History of Sport*. November 2011. URL: https://www.researchgate.net/publication/232911905_From_the_destruction_of_image_to_the_reconstruction_of_image_a_sports_mega-event_and_the_resurgence_of_a_nation_-_the_politics_of_sport_exemplified (дата звернення: 04.09.2023).

51. Kim Un-Yong. The greatest Olympics : from Baden-Baden to Seoul. Olympic world library. 1990. URL: https://library.olympics.com/Default/doc/SYRACUSE/48866/the-greatest-olympics-from-baden-baden-to-seoul-kim-un-yong?_lg=en-GB (дата звернення: 04.09.2023).

52. WTF Designates Sept. 4 as Taekwondo Day/The Seoul Times. 27 February 2024. URL: <https://theseoultimes.com/ST/?url=/ST/db/read.php%3Fidx=3756> (дата звернення: 06.09.2023).

53. WTF General Assembly Designates Sept. 4 as Taekwondo Day / Sportcal. Press Release. URL: <https://www.sportcal.com/pressreleases/wtf-general-assembly-designates-sept-4-as-taekwondo-day/> (дата звернення: 06.09.2023).

54. Gillen N. Australian taekwondo stars reminisce about Sydney 2000 Olympic Games. Inside the games. 26 September 2020. URL: <https://www.insidethegames.biz/articles/1098842/australian-taekwondo-stars-sydney-2000> (дата звернення: 07.09.2023).

55. Taekwondo at the 2000 Summer Olympics // Wikipedia the free encyclopedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Taekwondo_at_the_2000_Summer_Olympics (дата звернення: 10.09.2023).

56. IOC Confirms Taekwondo as Regular Olympic Event / People's Daily. 20 December 2000. URL: http://en.people.cn/english/200012/20/eng20001220_58327.html (дата звернення: 10.09.2023).

57. Tae Young Kim, Dal Yong Jin. Cultural Policy in the Korean Wave: An Analysis of Cultural Diplomacy Embedded in Presidential Speeches. *International Journal of Communication*. 2016. Vol 10. URL: <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/5128> (дата звернення: 15.09.2023).

58. About ODA Korea / Officefor Gverment Policy Coordination. URL: https://www.odakorea.go.kr/eng/cont/ContShow?cont_seq=59 (дата звернення: 15.09.2023).

59. Korean Education Center in Ukraine / KOICA office in Ukraine. May 2023. URL: http://www.uakoreaedu.org/ua/notification/Koica_Office-in-Ukraine-Job-opening (дата звернення: 20.09.2023).

60. Development Cooperation Profiles. Korea / OECD Library. 2024. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/d919ff1a-en/index.html?itemId=/content/component/d919ff1a-en> (дата звернення: 20.02.2024).

61. Magglingen declation and recommendations: Sport and development international conference. URL: www.magglingendeclaration.org (дата звернення: 20.09.2023).

62. Sport as a means to promote education, health, development and peace: Resolution adopted by the General Assembly on 3 November 2003 A/RES/58/5. United Nations. 17 November 2003.

63. IOC President calls sport a 'natural partner' for realisation of Sustainable Development Goals during speech to the United Nations / IOCOfficial site. 27 September 2015. URL: <https://olympics.com/ioc/news/ioc-president-calls-sport-a-natural-partner-for-realisation-of-sustainable-development-goals-during-speech-to-the-united-nations> (дата звернення: 20.09.2023).

64. Commemorating the 50th Anniversary of World Taekwondo – Taekwondo: Social Responsibility / Issuu. May 2023. URL: <https://issuu.com/worldtaekwondo/docs/wt50-book2-web-0522/s/24878857> (дата звернення: 25.09.2023).

65. Oh Kyu-wook. Taekwondo Peace Corps eyes new volunteers. The Korea Herald. 17 April 2011. URL: <https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20110417000252> (дата звернення: 25.09.2023).

66. Expansion of Taekwondo Peace Corps Encourages Developing Countries / Sportcal. Press Release. URL: <https://www.sportcal.com/pressreleases/expansion-of-taekwondo-peace-corps-encourages-developing-countries/> (дата звернення: 30.09.2023).

67. Taekwondo Peace Foundation Launched / The Korea Times. 18 September 2009. URL: [phttps://www.koreatimes.co.kr/www/sports/2024/02/600_52083.html](https://www.koreatimes.co.kr/www/sports/2024/02/600_52083.html) (дата звернення: 30.09.2023).

68. Introducing the World Taekwondo Peace Corps... / Insidethegames. URL: <https://www.insidethegames.biz/articles/1024463/introducing-the-world-taekwondo-peace-corps> (дата звернення: 01.10.2023).

69. Chungwon Choue. World Taekwondo marks 50t hanniversar yof founding. The Korea Times. 28 May 2023 . URL: https://www.koreatimes.co.kr/www/opinion/2024/02/137_351697.html (дата звернення: 01.10.2023).

70. Palmer D. Ceremony marks end of Taekwondo Peace Corps volunteer programme. Inside the games. 4 September 2019. URL: <https://www.insidethegames.biz/articles/1084280/taekwondo-peace-corps-ceremony> (дата звернення: 02.10.2023).

71. Goddard E. World Taekwondo Federation awards 10th Dan black belt to UN leader Ban Ki-moon. Inside the games. 5 June 2013. URL: <https://www.insidethegames.biz/articles/1014621/world-taekwondo-federation-awards-10th-dan-black-belt-to-un-leader-ban-ki-moon> (дата звернення: 04.10.2023).

72. Activity Report 2018 / Taekwondo Humanitarian Foundation. Official site. URL: https://thfaid.org/wp-content/uploads/2022/02/2018-Activity-Report_layout-final_v2. (дата звернення: 04.10.2023).

73. Peace through sport is our tribute to the human society / Taekwondo Humanitarian Foundation. Official site. URL: <https://thfaid.org/about-us/> (дата звернення: 05.10.2023).

74. We change refugees lives through our projects / Taekwondo Humanitarian Foundation. Official site. URL: <https://thfaid.org/projects/> (дата звернення: 07.10.2023).

75. Urban project Paris Terrains d'Avenir / Taekwondo Humanitarian Foundation. Official site. URL: <https://thfaid.org/france-paris/> (дата звернення: 07.10.2023).

76. Terrains d'Avenir / Olympic Refuge Foundation's. Official site. URL: <https://olympics.com/en/olympic-refuge-foundation/programmes/france-terrains-d-avenir> (дата звернення: 07.10.2023).

77. We change refugees lives through our projects / Taekwondo Humanitarian Foundation. Official site. URL: <https://thfaid.org/projects/> (дата звернення: 10.10.2023).

78. Byung-yeul B. Taekwondo Peace Corps completes summer volunteer work. The Korea Times. 02 September 2019. URL: http://www.koreatimes.co.kr/www/nation/2019/09/693_274957.html (дата звернення: 10.10.2023).

79. Three Taekwondo athletes confirmed for Refugee Olympic Team at Tokyo 2020 / WorldTaekwondo. Official site. URL: <http://m.worldtaekwondo.org/competition/view.html?nid=138183&mcd=L05&page=2> (дата звернення: 10.10.2023).

80. European Commission participates in first edition of Paris Peace Forum / European Commission. Service for Foreign Policy Instruments. 12 November 2018. URL: https://fpi.ec.europa.eu/news/european-commission-participates-first-edition-paris-peace-forum-2018-11-12_en (дата звернення: 12.10.2023).

81. Montiel O. Paris Peace Forum Hackathon: A new chance to talk about open data. Open Knowledge Foundatin. 27 November 2018. URL: <https://blog.okfn.org/2018/11/27/paris-peace-forum-hackathon-a-new-chance-to-talk-about-open-data/> (дата звернення: 12.10.2023).

82. WTF President Chow meets with UN Secretary General Ban Ki-moon to discuss the Sports Peace Corps / World Taekwondo. Official site. URL: <http://m.worldtaekwondo.org/wtnews/view.html?nid=1987> (дата звернення: 12.10.2023).

83. THF empowers the lives of those who need it most / Taekwondo Humanitarian Foundation. Official site. URL: <https://thfaid.org/impact/> (дата звернення: 25.10.2023).

84. World Taekwondo and Taekwondo Humanitarian Foundation awarded 'Combat Sport initiative of the year' a tPeace and Sport Awards 2023 / Taekwondo Humanitarian Foundation. Official site. 18 October 2023. URL: <http://m.worldtaekwondo.org/wtnews/view.html?nid=140593&mcd=C04> (дата звернення: 25.10.2023).

85. Korea Republic of / United Nations Industrial Development Organisation. Knowledge Hub. 2024. URL: <https://hub.unido.org/bilateral-development-partners/korea-republic> (дата звернення: 22.02.2024).

86. Korea international cooperation agency act / Law Viewer. 2019. URL: https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=55777&type=part&key=44 (дата звернення: 18.10.2023).

87. The establishment and development of KOICA / K-Developedia. URL: <https://www.kdevelopedia.org/Development-Overview/all/establishment-development-koica--201412120000419.do> (дата звернення: 22.02.2024).

88. KOICA Statistics & Data / KOICA Open Data Portal. URL: <https://www.oda.go.kr/opo/nmasc/eng/main.do> (дата звернення: 20.10.2023).

89. Moch. N. Kurniawan. Indonesia's sporting world has a generous partner in South Korea. The Jakarta Post. 13 April 2005. URL: <https://jawawa.id/newsitem/moch-n-kurniawan-1447893297> (дата звернення: 01.04.2024).

90. KOICA Concludes the "Establishment of Training Facilities for Youth in Zaatari Taekwondo Academy / KOICA Jordan Office. 12 September 2017. URL: <https://www.facebook.com/koicajor/posts/koica-concludes-the-establishment-of-training-facilities-for-youth-in-zaatari-ta/729005167291169/> (дата звернення: 20.10.2023).

91. KOICA Volunteer Supports. The Construction Of A Taekwondo Hall APF School / New Spotlight Online. 18 May 2023. URL: <https://www.spotlightnepal.com/2023/05/18/koica-volunteer-supports-construction-taekwondo-hall-apf-school/> (дата звернення: 01.04.2024).

92. Bhutan Taekwondo Federation to construct iconic building / Radio BBS. 24 January 2023. URL: <https://www.bbs.bt/news/?p=180761> (дата звернення: 01.04.2024).

93. Country Overview / KOICA Open Data Portal. URL: <https://www.oda.go.kr/opo/nmada/eng/opoNmadaNationList.do> (дата звернення: 25.10.2023).

94. WT demu team. About us / World Taekwondo. Official site. URL: http://www.worldtaekwondo.org/about-wt/wtdmt_about.html (дата звернення: 20.01.2024).

95. Tourism and culture / UN Tourism. URL: <https://www.unwto.org/tourism-and-culture> (дата звернення: 20.01.2024).

96. UNOSDP Launches New Partnership to Nurture Future Sports Leaders. Dream Together Master Global Sport Management Graduate Program / Seoul National University. Official site. URL: <https://dtm.snu.ac.kr/blog/news-events/media-coverage/un-unosdp-launches-new-partnership-to-nurture-future-sports-leaders/> (дата звернення: 20.01.2024).

97. History. Dream Together Dream Master Global Sport Management Graduate Program / Seoul National University. Official site. URL: <https://dtm.snu.ac.kr/about-dtm/welcome/history/> (дата звернення: 10.01.2024).

98. Admission Information of Dream Together Master program in South Korea / Seoul National University. Division of Global Sport Management Talent Development. 21 March 2023. URL: <https://id.korean-culture.org/id/2/board/231/read/121508> (дата звернення: 10.01.2024).

99. Ezeani Ch. The Masters Dream Together student transforms an elite athletic and educational experience into a world Taekwondo position / International university sports federation. 15 October 2019. URL: <https://www.fisu.net/2019/10/15/dream-together-masters-student-turns-elite-sport-and-education-experience-into-world-taekwondo-position/> (дата звернення: 10.01.2024).

100. DTM at Seoul National University Selected to Provide Quality Education for Sport Administrators / Dream Together Master Global Sport Management Graduate Program Seoul National University. Newsletter. 18 March 2022. URL: <https://dtm.snu.ac.kr/dtmletter/y2022/dtm-at-seoul-national-university->

Chapter «Physical education and sport»

selected-to-provide-quality-education-for-sport-administrators/ (дата звернення: 10.01.2024).

101. International students / Dream Together Master Global Sport Management Graduate Program Seoul National University. URL: <https://dtm.snu.ac.kr/admissions/international-students/> (дата звернення: 10.01.2024).

102. Ezeani CH. Dream Together Masters welcomes new class / International university sports federation. 17 September 2019. URL: <https://www.fisu.net/2019/09/17/dream-together-masters-welcomes-new-class/> (дата звернення: 11.01.2024).

103. About DTMA. Dream Together Master Global Sport Management Graduate Program / Seoul National University. URL: <https://dtm.snu.ac.kr/alumni/about-dtma/> (дата звернення: 11.01.2024).

104. Alumni profile. Dream Together Master Global Sport Management Graduate Program / Seoul National University. URL: <https://dtm.snu.ac.kr/dtm-global-tree/alumni-profile/> (дата звернення: 11.01.2024).

105. Johnson J. Taekwondo as an Academic Field of Study for Non-Koreans: An Unconventional and Extreme Form of Martial Arts Tourism. *Sustainability*. 2021. 13 (6). URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/6/3124> (дата звернення: 15.01.2024).

106. Sports Tourism Market / VynZ Research. URL: <https://www.vynzresearch.com/consumer-goods/sports-tourism-market> (дата звернення: 15.01.2024).

107. Park Ga-young. Culture Ministry prioritizes boosting content, tourism industries in 2023. The Korea Herald. 6 January 2023. URL: <https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20230106000441> (дата звернення: 16.01.2024).

108. Total tourism receipts in South Korea from 2012 to 2022 / Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/1133316/south-korea-tourism-receipts/> (дата звернення: 16.01.2024).

109. Insights South Korea Sports Tourism Market / Future Market. URL: <https://www.futuremarketinsights.com/reports/south-korea-sports-tourism-market> (дата звернення: 16.01.2024).

110. South Korea Sports Tourism market 2024–2032 Analysis – industry Size, Share, Research Report, Insights, COVID-19 impact, Statistics, Trends, Growth and Forecast 2024 – 2032 / Mark Wide Research. January 2024. URL: <https://markwideresearch.com/south-korea-sports-tourism-market/> (дата звернення: 20.02.2024).

111. Lee Sun-young. Taekwondo aims to be ‘holy site’ of the martial art. Korea Herald. 1 September 2014. URL: <https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20140901001136> (дата звернення: 20.02.2024).

112. Taekwondowon information / Taekwondowon. Official site. URL: https://www.tpf.or.kr/t1_eng/main/index.do (дата звернення: 20.02.2024).

References:

1. Universal language of sport brings people together/UN. (2004). *Press Release SG/SM/9579*. Retrieved November 5, 2004 from <https://press.un.org/en/2004/sgsm9579.doc.htm>
2. Herguner, B. (2012). The IOC as a transnational organization: Paradigm shift and its rising role in global governance. *Sage Journals*, 15 (2). Retrieved from <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2233865912447088>
3. Joseph, S., & Nye, Jr. (2022, January 11). Whatever happened to soft power? *The Jordan Times*. Retrieved from <https://jordantimes.com/opinion/joseph-s-nye/whatever-happened-soft-power>
4. IOC // official site. Retrieved December 12, 2023, from <https://olympics.com/ioc/national-olympic-committees>
5. UN// official site. Retrieved December 12, 2023 from <https://www.un.org/en/about-us>
6. World Taekwondo General Assembly (Baku 2023). World Taekwondo. Official site. Retrieved July 2, 2023 from <http://m.worldtaekwondo.org/wtnews/view.html?nid=140009>
7. Moenig U., & Kim M. A. (2017). Critical Review of the Historical Formation of Olympic-Style Taekwondo's Institutions and the Resulting Present-Day Inconsistencies. *The International Journal of the History of Sport: Asia Regional Issue*. 2017. Vol. 34(12). Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09523367.2017.1385603>
8. "Peaceis More Preciousthan Triumph" (2022) / WorldTaekwondo. Official site. Retrieved February, 28, 2022 from <http://m.worldtaekwondo.org/wtnews/view.html?nid=138702>
9. Voytovych R. V. (2013). The impact of globalization on the development of the modern world. Retrieved from <http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2013/06/blog-post.html>
10. Of discussion in the Assembly on January 30, 2003 (7th session) / *Parliamentary Assembly of the Council of Europe. Committee on the Environment, Agriculture and Local and Regional Affairs/* Retrieved July, 01, 2023 from <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewHTML.asp?FileID=9961>
11. Modelski G., Devezas T., & Thompson W. (2008). *Globalization as Evolutionary Process Modeling global change*. New York: Taylor & Francis Group, 2008. 444 p.
12. Globalization and development: *Economic and Social Commission for Latin America and the Caribbean*. 29th session, Brasilia. Brazil, 6-10 May 2002. (United Nations Digital Library). Retrieved July 1, 2023 from <https://digitallibrary.un.org/record/475544>
13. Dongkyu, Na. A. (2021). Sociocultural Analysis of Korean Sport for International Development Initiatives: Thesis submitted of Doctor of Philosophy in Human Kinetics. Ottawa, Canada, 330 p. Retrieved from <https://ruor.uottawa.ca/server/api/core/bitstreams/681c0749-cc9a-48a2-8031-c71ae8e530d2/content>
14. Park, M. S. (2015). South Korean culture History between 1960s and 2012. *International Journal of Korean Humanities and Social Sciences*, 1, 71–118. DOI: <https://doi.org/10.14746/kr.2015.01.05>

15. Belska, T. V. (2015). Instytutsiinui vymir globalnogo gromadianskogo suspilstva [The institutional dimation of global civil society]. *Efektivnist derzhavnogo upravlinnia* 44 (1). pp. 71–81. Retrieved July 08, 2023 from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_44\(1\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_44(1)_10)

16. Lee, E.-J. (2021). The 1960 sin South Korea Modernisation, Nationalism and the Pursuit of Democratisation. *International Quarterly for Asian Studies*, 52, (3-4), 187–205. DOI: <https://doi.org/10.11588/iqas.2021.3-4.16181>

17. Park, J. (2022). Sport for Development Approaches in South Korea: Setting National Preferences and Sharing Ideas in view of SfD Programmes: Doctoral thesis accepted for the degree PhD in Social Sciences. German, Cologne, 462 p. Retrieved July 04, 2023 from <https://d-nb.info/1278449361/34>

18. Galushka, V. Yu. (2020). Teoretyko-metodychni zasady upravlinnia proektamy [Theoretical and practical princials of managements]. *Pidpryemnytstvo, gospodarstvo, pravo*, 7, 431–434. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.7.72>

19. Voronina, K. Yu. (2015). Teoretychni pichody do vyznachennia politychnogo proektuvannia [Theoretical approaches to the definition of political projects]. *Teoriia ta praktyka derzhavnogo upravlinnia*, 1, 9–13. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2015_1_4

20. Mytrochyna, T. M. (2015). Politychnyi proekt yak kategoria politychnoi nauky [Political project as a category of political science]. *IDEAS*. 2015. Retrieved July 06, 2023 from <https://ideas.repec.org/a/scn/009938/15846094.html>

21. Auh, S. Y. (1971). The Military in the Politics of South Korea, 1961–1966: The Role of Political Institution-Building: Master's Theses Degree of Master of Arts. Michigan, 150 p. Retrieved July 6, 2023 from https://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3848&context=masters_theses

22. Koo, Y. Evolution of Industrial Policies and Economic Growth in Korea: Challenges, Crises and Responses. *European Review of Industrial Economics and Policy*. Retrieved July 10, 2023 from <https://hal.science/hal-03470146/document>

23. Sport as a nation-branding tool: The case study of Qatar. *ESSEC Business School*. 24 January 2022. Retrieved July 10, 2023 from <https://sports-chair.essec.edu/resources/research-reports/sport-as-a-nation-branding-tool-the-case-study-of-qatar>

24. Na, D., & Dallaire, Ch. (2022, December). The diplomatic roles of Korean state-run sport for development programs. *Sage Journals*, 57 (8), 1177–1196. DOI: <https://doi.org/10.1177/101269022110653372023>

25. Porteux, J. N., & Choi, K. J. (2018). Hallyu as Sports Diplomacy and Prestige Building. *Culture and Empathy*, 1(1-4), 70–87. DOI: <https://doi.org/10.32860/26356619/2018/1.1234.0006>

26. Cho, S., Moenig, U., & Nam, D. (2012). The available evidence regarding T'aekkyon and its portrayal as a "traditional Korean martial art". *Acta Koreana*, 15(2), 341–368. Retrieved July, 2023 from https://www.researchgate.net/publication/279154006_The_available_evidence_regarding_T'AEKKYON_and_its_portrayal_as_a_traditional_Korean_martial_art

27. Hong, F., & Gwang, Ok G. (2018). *Martial Arts in Asia History, Culture and Politics*. Abingdon-on-Thames, United Kingdom: Taylor & Francis.

28. Sun Soo. *Martial Arts*. Retrieved July 18, 2023 from <https://martialartsashville.com/history-and-benefits-of-tae-kwon-do/>

29. Kang W.S., & Lee K.M. (1999). *Portions of The Modern History of Tae Kwon Do*. Bokyung Moonhwas. Retrieved July 20, 2023 from http://www.martialartsresource.com/anonftp/pub/the_dojang/digests/history.html (accessed August 20, 2023).

30. Hong, E. (2011, May) Elite Sport and Nation-Building in South Korea: South Korea as the Dark Horse in Global Elite Sport. *The International Journal of the History of Sport*, 28 (7), 977–989. Retrieved July 20, 2023 from https://www.researchgate.net/publication/233271531_Elite_Sport_and_Nation-Building_in_South_Korea_as_the_Dark_Horse_in_Global_Elite_Sport

31. Won, H.-J., & Hong, E. (2014, July 28). The development of sport policy and management in South Korea. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 141–152. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19406940.2014.900104>

32. Tit O. G. (2019). "Politychnyi proekt: do pytannia vyznachennia poniattia ["Polotical project": the question of the definition of the concept. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 2 (1). Retrieved July 22, 2023 from <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/article/view/957>

33. Norris Ch., & Abracham K. (2019). *Vsim bidam nazlo [Against All Odds: My Story]*. Kyiv: Bright Books

34. Wikipedi at he free encyclopedia. *Park Jung-tae*. Retrieved July 8, 2023 from https://en.wikipedia.org/wiki/Park_Jung-tae

35. Park, S. M. (2010). The Paradox of Postcolonial Korean Nationalism: State-Sponsored Cultural Policy in South Korea, 1965 – Present. *Journal of Korean Studies*, 15 (1), 67–93. Retrieved July 8, 2023 from <https://doi.org/10.1215/07311613-15-1-67>

36. Droubie, P. (2024). Japan's Rebirth at the 1964 Tokyo Summer Olympics. Japan Society. Retrieved July 8, 2023 from https://aboutjapan.japansociety.org/japans_rebirth_at_the_1964_tokyo_summer#sthash.FvyPFDgg.yY1gNByI.dpbs

37. Ozaki, M., & Kaneko, F. (2011, December). A history of post-war sport policy in Japan and the United Kingdom. *Hitotsubashi Journal of Social Studies*, 43 (2), 81–102. Retrieved July 08, 2023 from <https://www.jstor.org/stable/43294559>

38. Tomizawa, R. (2021). *The Mighty Legacy of the 1964 Tokyo Olympics: Three Reasons Why 1964 Was the Greatest Year in Japanese*. True Tokyo. 24 July 2021. Retrieved July 8, 2023 from <https://www.tokyoupdates.metro.tokyo.lg.jp/en/post-334/>

39. Simensen, J. (1999). Democracy and Globalization: Nineteen Eighty-nine and the "Third Wave". *Journal of World History*, 10, (2), 391–411. Retrieved July 08, 2023 from <https://muse.jhu.edu/article/18310>

40. Allen, R. E. (2023). *Financial crises and recession in the global economy*. Edward Elgar Publishing. 5th edition. Retrieved February 28, 2024 from <https://www.e-elgar.com/shop/gbp/financial-crises-and-recession-in-the-global-economy-9781803927589.html>

41. Bochan, I. O., & Mychasiuk, I. O. (2007). *Globalna ekonomika [Global economy]*. Kyiv: Znannia.

42. South Korea GNI per capita 1962–2024 / Macrotrends LLC. 2024. Retrieved February 22, 2024 from <https://www.macrotrends.net/countries/KOR/south-korea/gni-per-capita>

43. Wikipediathe free encyclopedia *Contributors Olympedia, KimUn-Yon Biographical information*. Retrieved February 20, 2024 from <https://www.olympedia.org/athletes/899212>

44. Seungyup, L. (2022). The Impact of Attracting a Mega-Sport Facility on the Development of a Small Town: A Case Study on Taekwondowon in Muju, South Korea. *Sustainability*, 14 (11). Retrieved July 8, 2023 from <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/11/6694>

45. Lee, S-Y. (2014, September). Taekwondowon aims to be ‘holy site’ of the martial art. *Korea Herald Published*. Retrieved July 8, 2023 from <https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20140901001136>

46. Kukkiwon. *Official site*. Retrieved July 29, 2023 from <https://www.kukkiwon.or.kr/base/contents/view?contentsNo=62&menuLevel=3&menuNo=55>

47. Chung, T.-H. (2018). A Big Man Who Embraced the World Kim Un-yong / translation Colin A. Mouat. Republic of Korea: Seoul Selection.

48. Choi Sung Mo Ch. (2009). Tchekwondo dla nachynayuchych [taekwondo for beginners]. Retrieved September 02, 2023 from <https://coollib.com/b/269569-choy-sung-mo-thekvondo-dlya-nachinayuschih>

49. Márquez-Ruarte J., & Aghevli B.B. (1985, August). III The Years of Crisis (1979–80). IMF eLIBRARY. Retrieved September 2, 2023 <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9780939934515/C3.xml>

50. Mangan J.A., Ok G., & Park K. (2011, November). From the destruction of image to the reconstruction of image: a sports mega-event and the resurgence of a nation – the politics of sport exemplified. *The International Journal of the History of Sport*. Retrieved September 4, 2023 https://www.researchgate.net/publication/232911905_From_the_destruction_of_image_to_the_reconstruction_of_image_a_sports_megaevent_and_the_resurgence_of_a_nation_-_the_politics_of_sport_exemplified

51. Kim Un-Yong (1990). The greatest Olympics: from Baden-Baden to Seoul. Olympic world library. Retrieved September 4, 2023 from https://library.olympics.com/Default/doc/SYRACUSE/48866/the-greatest-olympics-from-baden-baden-to-seoul-kim-un-yong?_lg=en-GB

52. WTF Designates Sept. 4 as Taekwondo Day. *The Seoul Times*. 27 February 2024. Retrieved September 6, 2023 from <https://theseoultimes.com/ST/?url=/ST/db/read.php%3Fidx=3756>

53. WTF General Assembly Designates Sept. 4 as Taekwondo Day. *Sportcal. Press Release*. Retrieved September 06, 2023 from <https://www.sportcal.com/pressreleases/wtf-general-assembly-designates-sept-4-as-taekwondo-day/>

54. Gillen, N. (2020, September 26). Australian taekwondo stars reminisce about Sydney 2000 Olympic Games. *Inside the games*. Retrieved September 02, 2023 from <https://www.insidethegames.biz/articles/1098842/australian-taekwondo-stars-sydney-2000>

55. Taekwondo at the 2000 Summer Olympics. Wikipedia the free encyclopedia. Retrieved September 10, 2023 from https://en.wikipedia.org/wiki/Taekwondo_at_the_2000_Summer_Olympics

56. IOC Confirms Taekwondo as Regular Olympic Event. *People's Daily*. 20 December 2000. Retrieved September 0, 2023 from http://en.people.cn/english/200012/20/eng20001220_58327.html

57. Tae Young Kim, & Dal Yong Jin (2016). Cultural Policy in the Korean Wave: An Analysis of Cultural Diplomacy Embedded in Presidential Speeches. *International Journal of Communication*, 10. Retrieved September 15, 2023 from <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/5128>

58. About ODA Korea. *Office for Government Policy Coordination*. Retrieved September 15, 2023 from https://www.odakorea.go.kr/eng/cont/ContShow?cont_seq=59

59. Korean Education Center in Ukraine. *KOICA office in Ukraine*. May 2023. Retrieved September 20, 2023 from http://www.uakoreaedu.org/ua/notification/Koica_Office-in-Ukraine-Job-opening

60. Development Cooperation Profiles. Korea / OECD Library. 2024. Retrieved from <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/d919ff1a-en/index.html?itemId=/content/component/d919ff1a-en>

61. Magglingen declaration and recommendations: Sport and development international conference. Retrieved September 20, 2023 from www.maggingendeclaration.org

62. Sport as a means to promote education, health, development and peace: *Resolution adopted by the General Assembly on 3 November 2003. A/RES/58/5*. United Nations. 17 November 2003. Retrieved from <https://digitallibrary.un.org/record/505221?ln=en&v=pdf#files>

63. IOC President calls sport a 'natural partner' for realisation of Sustainable Development Goals during speech to the United Nations. *IOC official site*. 27 September 2015. Retrieved from <https://olympics.com/ioc/news/ioc-president-calls-sport-a-natural-partner-for-realisation-of-sustainable-development-goals-during-speech-to-the-united-nations>

64. Commemorating the 50th Anniversary of World Taekwondo – Taekwondo: Social Responsibility. May 2023. Retrieved September 25, 2023 from <https://issuu.com/worldtaekwondo/docs/wt50-book2-web-0522/s/24878857>

65. Oh Kyu-wook. (2011, April 17). Taekwondo Peace Corps eyes new volunteers. *The Korea Herald*. Retrieved September 25, 2023 from <https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20110417000252>

66. Expansion of Taekwondo Peace Corps Encourages Developing Countries / Sportcal. Press Release. Retrieved September 25, 2023 from <https://www.sportcal.com/pressreleases/expansion-of-taekwondo-peace-corps-encourages-developing-countries/>

67. Taekwondo Peace Foundation Launched. *The Korea Times*. 18 September 2009. Retrieved September 30, 2023 from https://www.koreatimes.co.kr/www/sports/2024/02/600_52083.html

68. Introducing the World Taekwondo Peace Corps. *Inside the games*. Retrieved October 1, 2023 from <https://www.insidethegames.biz/articles/1024463/introducing-the-world-taekwondo-peace-corps>

69. Chungwon Choue. (2023, May 28). World Taekwondo marks 50th anniversary of founding. *The Korea Times*. Retrieved October 1, 2023 from https://www.koreatimes.co.kr/www/opinion/2024/02/137_351697.html

70. Palmer, D. (2019, September 4). Ceremony marks end of Taekwondo Peace Corps volunteer programme. *Inside the games*. Retrieved October 1, 2023 from <https://www.insidethegames.biz/articles/1084280/taekwondo-peace-corps-ceremony>

71. Goddard, E. (2013, June 5). World Taekwondo Federation awards 10th Dan black belt to UN leader Ban Ki-moon. *Inside the games*. Retrieved October 4, 2023 from <https://www.insidethegames.biz/articles/1014621/world-taekwondo-federation-awards-10th-dan-black-belt-to-un-leader-ban-ki-moon>

72. Activity Report 2018. *Taekwondo Humanitarian Foundation. Official site*. Retrieved October 4, 2023 from https://thfaid.org/wp-content/uploads/2022/02/2018-Activity-Report_layout-final_v2

73. Peace through sport is our tribute to the human society. *Taekwondo Humanitarian Foundation. Official site*. Retrieved October 5, 2023 from <https://thfaid.org/about-us/>

74. We change refugees lives through our projects. *Taekwondo Humanitarian Foundation. Official site*. Retrieved October 7, 2023 from <https://thfaid.org/projects/>

75. Urban project Paris Terrains d'Avenir. *Taekwondo Humanitarian Foundation. Official site*. Retrieved October 7, 2023 from <https://thfaid.org/france-paris/>

76. Terrains d'Avenir. *Olympic Refuge Foundation's. Official site*. Retrieved October 4, 2023 from <https://olympics.com/en/olympic-refuge-foundation/programmes/france-terrains-d-avenir>

77. We change refugees lives through our projects. *Taekwondo Humanitarian Foundation. Official site*. Retrieved October 4, 2023 from <https://thfaid.org/projects/>

78. Byung-yeul B. (2019, September 2) Taekwondo Peace Corps completes summer volunteer work. *The Korea Times*. Retrieved October 4, 2023 from http://www.koreatimes.co.kr/www/nation/2019/09/693_274957.html

79. Three Taekwondo athletes confirmed for Refugee Olympic Team at Tokyo 2020. *World Taekwondo. Official site*. Retrieved October 4, 2023 from <http://m.worldtaekwondo.org/competition/view.html?nid=138183&mcd=L05&page=2>

80. European Commission participates in first edition of Paris Peace Forum. *European Commission. Service for Foreign Policy Instruments*. 12 November 2018. Retrieved October 4, 2023 from https://fpi.ec.europa.eu/news/european-commission-participates-first-edition-paris-peace-forum-2018-11-12_en

81. Montiel, O. (2018, November 21). Paris Peace Forum Hackathon: A new chance to talk about open data. *Open Knowledge Foundation*. Retrieved October 4, 2023 from <https://blog.okfn.org/2018/11/27/paris-peace-forum-hackathon-a-new-chance-to-talk-about-open-data/>

82. WTF President Chow meets with UN Secretary General Ban Ki-moon to discuss the Sports Peace Corps. *World Taekwondo. Official site*. Retrieved October 4, 2023 from <http://m.worldtaekwondo.org/wtnews/view.html?nid=1987>

83. THF empowers the lives of those who need it most. *Taekwondo Humanitarian Foundation. Official site*. Retrieved October 4, 2023 from <https://thfaid.org/impact/>

84. World Taekwondo and Taekwondo Humanitarian Foundation awarded "Combat Sport initiative of the year" a tPeace and Sport Awards 2023. *Taekwondo*

Humanitarian Foundation. Official site. 18 October 2023. Retrieved October 25, 2023 from <http://m.worldtaekwondo.org/wtnews/view.html?nid=140593&mcd=C04>

85. Korea Republic. *United Nations Industrial Development Organisation. Knowledge Hub.* 2024. Retrieved February 22, 2024 from <https://hub.unido.org/bilateral-development-partners/korea-republic>

86. Korea international cooperationagency act *Law Viewer.* 2019. Retrieved October 18, 2023 from https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=55777&-type=part&key=44

87. The establishment and development of KOICA. *K-Developedia.* Retrieved February 22, 2024 from <https://www.kdevelopedia.org/Development-Overview/all/establishment-development-koica--201412120000419.do>

88. KOICA Statistics & Data. *KOICA Open Data Portal.* Retrieved from <https://www.oda.go.kr/opo/nmasc/eng/main.do>

89. Moch, N. (2005, April 13). Kurniawan. Indonesia's sporting world has a generous partner in South Korea. *The Jakarta Post.* Retrieved April 1, 2024 from <https://jawawa.id/newsitem/moch-n-kurniawan-1447893297>

90. KOICA Concludes the "Establishment of Training Facilities for Youth in Zaatari Taekwondo Academy. *KOICA Jordan Office.* 12 September 2017. Retrieved October 20, 2024 from <https://www.facebook.com/koicajor/posts/koica-concludes-the-establishment-of-training-facilities-for-youth-in-zaatari-ta/729005167291169/>

91. KOICA Volunteer Supports. The Construction Of A Taekwondo Hall APF School. *New Spotlight Online.* 18 May 2023. Retrieved April 4, 2024 from <https://www.spotlightnepal.com/2023/05/18/koica-volunteer-supports-construction-taekwondo-hall-apf-school/>

92. Bhutan Taekwondo Federation to construct iconic building. *Radio BBS.* 24 January 2023. Retrieved April 1, 2024 from <https://www.bbs.bt/news/?p=180761>

93. Country Overview. *KOICA Open Data Portal.* Retrieved October 25, 2024 from <https://www.oda.go.kr/opo/nnada/eng/opoNnadaNationList.do>

94. WT demu team. About us. *World Taekwondo. Official site.* Retrieved January 20, 2024 from http://www.worldtaekwondo.org/about-wt/wtdmt_about.html

95. Tourism and culture. *UN Tourism.* Retrieved January 20, 2024 from <https://www.unwto.org/tourism-and-culture>

96. UNOSDP Launches New Partnership to Nurture Future Sports Leaders. Dream Together Master Global Sport Management Graduate Program. *Seoul National University. Official site.* Retrieved January 20, 2024 from <https://dtm.snu.ac.kr/blog/news-events/media-coverage/un-unosdp-launches-new-partnership-to-nurture-future-sports-leaders/>

97. History. Dream Together Master Global Sport Management Graduate Program. *Seoul National University. Official site.* Retrieved January 10, 2024 from <https://dtm.snu.ac.kr/about-dtm/welcome/history/>

98. Admission Information of Dream Together Master program in South Korea. *Seoul National University. Division of Global Sport Management Talent Development.* 21 March 2023. Retrieved January 10, 2024 from <https://id.korean-culture.org/id/2/board/231/read/121508>

99. Ezeani, Ch. (2019, October 15). The Masters Dream Together student transforms an elite athletic and educational experience into a world Taekwondo position. *International university sports federation*. Retrieved January 10, 2024 from <https://www.fisu.net/2019/10/15/dream-together-masters-student-turns-elite-sport-and-education-experience-into-world-taekwondo-position/>

100. DTM at Seoul National University Selected to Provide Quality Education for Sport Administrators. Dream Together Master Global Sport Management Graduate Program Seoul National University. *Newsletter*. 18 March 2022. Retrieved January 10, 2024 from <https://dtm.snu.ac.kr/dtmletter/y2022/dtm-at-seoul-national-university-selected-to-provide-quality-education-for-sport-administrators/>

101. International students. Dream Together Master Global Sport Management Graduate Program Seoul National University. Retrieved January 20, 2024 from <https://dtm.snu.ac.kr/admissions/international-students/>

102. Ezeani, CH. (2019, September 17). Dream Together Masters welcomes new class. *International university sports federation*. Retrieved January 11, 2024 from <https://www.fisu.net/2019/09/17/dream-together-masters-welcomes-new-class/>

103. About DTMA. Dream Together Master Global Sport Management Graduate Program. *Seoul National University*. Retrieved January 11, 2024 from <https://dtm.snu.ac.kr/alumni/about-dtma/>

104. Alumni profile. Dream Together Master Global Sport Management Graduate Program. *Seoul National University*. Retrieved January 11, 2024 from <https://dtm.snu.ac.kr/dtm-global-tree/alumni-profile/>

105. Johnson, J. (2021). Taekwondo as an Academic Field of Study for Non-Koreans: An Unconventional and Extreme Form of Martial Arts Tourism. *Sustainability*, 13 (6). Retrieved January 15, 2024 from <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/6/3124>

106. Sports Tourism Market. *VynZ Research*. Retrieved January 15, 2024 from <https://www.vynzresearch.com/consumer-goods/sports-tourism-market>

107. Park, Ga-young. (2023, January 6). Culture Ministry prioritizes boosting content, tourism industries in 2023. *The Korea Herald*. Retrieved January 16, 2024 <https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20230106000441>

108. Total tourism receipts in South Korea from 2012 to 2022. *Statista*. Retrieved January 16, 2024 from <https://www.statista.com/statistics/1133316/south-korea-tourism-receipts/>

109. Insights South Korea Sports Tourism Market. *Future Market*. Retrieved January 20, 2024 from <https://www.futuremarketinsights.com/reports/south-korea-sports-tourism-market>

110. South Korea Sports Tourism market 2024–2032 Analysis – industry Size, Sare, Research Report, Insights, COVID-19 impact, Statistics, Trends, Growth and Forecast 2024 – 2032. *Mark Wide Research*. January 2024. Retrieved February 20, 2024 from <https://markwideresearch.com/south-korea-sports-tourism-market/>

111. Lee, Sun-young. (2014, September 1). Taekwondowon aims to be ‘holy site’ of the martial art. *Korea Herald*. Retrieved February 20, 2024 from <https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20140901001136>

112. Taekwondowon information. *Taekwondowon. Official site*. Retrieved February 20, 2024 from https://www.tpf.or.kr/t1_eng/main/index.do